

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

- NATO KORIDORIUS – **Petras Maksimavičius** 3
 KRESŲ MUZIEJUS AR LIETUVIŲ MENĖ? – **Irena Gasperavičiūtė** ... 5

KULTŪROS BARUOSE

- ATIDARYTA XXV TARPTAUTINĖ VELYKINĖ PARODA – **Nastutė Sidarienė** 7

MŪSŲ INTERVIU

- „SU VAIKAIS DRAUGAVAU VISADA...“ – **Božena Bobinienė** 10
 AŠTUONIOMIS KALBOMIS ŠNEKANTIS ŠVEDAS TAISO PAČIUS UKRAINIEČIUS 14

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

- RASTI IR IDENTIFIKUOTI PENKIŲ DAINAVOS APYGARDOS ŠARŪNO RINKTINĖS PARTIZANŲ PALAIKAI 16
 IŠ ŠLYNAKIEMIO Į ŽAGARIUS – **Eugenija Pakutkienė** 20

SVEIKA GYVENSENA

- ČIOBRELIŠ IŠRINKTAS 2023 METŲ VAISTINIŲ AUGALŲ 23

KALBOS KERTELĖ

- PRIEŠ MIRGANTĮ EKRAŅĄ – **Birutė Burdinaitė-Ołow** 24

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

- LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Gražiausi pasaulio žiedai Jums, mylimos Mamos! (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

Sugrįžus į savo namus (Ramonos Masionytės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
 ul. A. Mickiewicza 23
 tel. (+48) 87 5161 416
 www.e-ausra.pl
 ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
 16-500 Sejny,
 ul. Wileńska 9
 tel. / faks. (+48) 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
 Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
 Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołow
 Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
 KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
 Rasa Žukauskienė, Jurgita Stankauskaitė, Božena Bobinienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2023-04-28

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos ir leidinio rėmėjų nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
 Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
 SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Publikacija yra jėdnie poglądy autora/ów i nie moze być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmoningumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo ir televizijos remimo fondas (*gauta parama per projekto įgyvendinimo laikotarpį – 8000 eurų*).

SPAUDOS,
 RADIO IR
 TELEVIZIJOS
 RĖMIMO
 FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Balandį būtina nuvažiuoti į Druskininkus, kol žydi narcizai. Ir nueiti į mišką, kur raudonuoja pavasarinių grybų kepurėlės bei skamba dieviška muzika. Kai pavargsi būti visuomenėje. Ar nuo žiniasklaidos informacijų apie dar vieną mirtį... Tada būtinai nueik į mišką. Ten pamatysi besiskleidžiančius paparčius, o gal, kaip man anądien, pavyks pastebėti žolę kopinėjančią kukutį. Ir diena praskaidrės.

Šiandien grįžau iš Vaikų teatrų festivalio. 10 vaikiškų spektaklių – 8 iš mūsų krašto, ir visi įdomūs. Akiavaizdžiai augame. Daugiau kaip 30 metų rengiamas festivalis atneša rezultatų.

2023-iejį Lietuvos Respublikos Seimo paskelbti Dzūkijos (Dainavos) metais. Birželio 2 d. Merkinėje vyks jiems skirta diskusija. Tačiau norėčiau paraginti Jus, mieli Skaitytojai, pasisakyti ir „Aušros“ puslapiuose šia tema. Ką Jums reiškia būti dzūku, kalbėti tarmiškai? Kartais susidaro įspūdis, kad kuriasi lyg atskira tapatybė, ne lietuvių, ne integralios lietuvių tautos dalies. O „punkskiečio“, kalbančio dzūkų tarmės ir lenkų kalbos mišiniu. Kitas svarbus klausimas, ar mes sąmoningai saugome savo tarmę. Irgi kartais susidaro įspūdis, kad ją saugome nuo lietuvių bendrinės kalbos (nekalbame bendrine kalba, nes mes juk dzūkai!), bet ar lygiai – nuo lenkų kalbos įtakos?

Gal verta Dzūkijos metais pakalbėti šiomis temomis? Ir labiau įsigilinti į tai, ką mums reiškia būti dzūku. Buvimas dzūku, tai ne tik c, dz garsai, tai ir dainos, tautiniai drabužiai, papročiai, tradicijos, maistas. Man pačiai viena iš įdomesnių mūsų krašto patirčių buvo išgirsti, kaip raudama per laidotuves. Didžiojoje Lietuvos dalyje ši tradicija išnykusi, pasilikusi tik Dzūkijoje. O ar Jums teko girdėti?

NATO koridorius

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Mano pažįstami, gyvenantys Lenkijos gilumoje, vis dažniau užklausia, ar ateinančią vasarą bus galima atvykti į svečius ir iš Seinų nuvykti į Lietuvą. Žinote, kodėl? Jie bijo, kad važiuoti vadinamuoju Suvalkų koridoriu gali būti pavojinga. Anksčiau buvo įsitikinę, kad mūsų miestelių gatvėmis ir kaimų keliukais vaikšto migrantai, ieškantys kelio į Vokietiją, o dabar mano, jog Seinuose girdime Baltarusijos pasienyje stovinčių tankų variklių dūzgesį. Paaiškinu jiems, kad kol kas viskas gerai ir jokių pavojaus ženklų nesimato, tačiau kaip bus vasarą – niekas nežino.

Taigi gyvename pavojingame žemės lopinėlyje. Apie tai byloja šio krašto istorija. Jau ne kartą istorikai rašė, kad „Suvalkų koridoriu“ ar „Suvalkų trikampyje“ žygiuodavo ne vienos armijos kariai, o tai nieko gero nežadėjo. Tačiau toks scenarijus šį kartą gali visai nepasikartoti. Todėl kartais galvoju, ar tie gąsdinimai „neapginamu Suvalkų koridoriu“ mums yra naudingi, ar žalingi. Žalą praėjusiais metais tikriausiai pajuto viešbučiai ir turizmas plačiaja žodžio prasme. Daug apie tai kalbėta ir rašyta žiniasklaidoje. Tai paveikė atokiau nuo mūsų gyvenančių žmonių įsivaizdavimą apie realius ar išgalvotus pavojus. O kokia buvo nauda? Ne viską žinome, ypač dėl gynybinių planų, tačiau kiek girdime viešojoje erdvėje, atsirado naujų užmojų spartinti susisiekimo infrastruktūros modernizavimą mūsų regione. Mat praėjus beveik dviem dešimtmečiams nuo Lietuvos įstojimo į NATO pastebėta, kad kilus realiam pavojui net nebūtų galimybių minėtą infrastruktūrą

panaudoti karinės technikos gabnimui. Kas keliaujate iš Seinų į Augustavą, matyt, pastebėjote, kad ten, kur privažiuojame prie kelio tiltelio ar didesnio tilto, visur eismo greitis ribojamas iki 30–40 km/h. Kitaip sakant, ši infrastruktūra tiek prasta, kad jokie sunkiasvoriai automobiliai, nekalbant apie karinę techniką, ilgai neprivažinėtų. Tai matėme jau tada, kai modernizuojant kelią „Via Baltica“ laikinai sunkvežimių eismas buvo nukreiptas per Lazdijų–Arađnykų kelio perėją Augustavo link. Tuomet ir beveik įgriuvo vienas iš tiltų šioje kelio atkarpoje. Tas pats esą su Lenkiją ir Lietuvą jungiančio geležinkelio pralaidumu. Kelis dešimtmečius užtrukusios kalbos apie „Rail Baltica“ tik dabar įgauna naują pagreitį. Gal pagaliau ir šis projektas pajudės sparčiau iš mirties taško. Tai būtų labai naudinga Lietuvai ir visoms Baltijos šalims. Taip pat šiam pasienio regionui galbūt pasitarnautų – pritrauktų labai reikalingas investicijas.

Turime tikėti, kad jokio karo nebus, o politikai turi daryti viską, kas įmanoma, kad taip ir būtų. Mano įsitikinimu, gyvename laikais, kai ši reali grėsmė gali paspartinti kai kuriuos procesus, kurie ateityje bus nepaprastai naudingi šiam kraštui. Prieš 19 metų Lietuva kartu su Latvija, Estija, Bulgarija, Rumunija, Slovakija ir Slovėnija prisijungė prie NATO. Šiais metais Vilniuje vyks NATO viršūnių susitikimas. Tai neabejotinai bus reikšmingiausias tarptautinis renginys Lietuvoje per atkurtos nepriklausomybės laikotarpį. Tačiau jis svarbus ne tik tuo, kad viso pasaulio dėmesys bus nukreiptas

NATO kariai Seinuose

į Vilnių, esantį 30 kilometrų nuo rytinės NATO sienos. Vilniuje bus priimami sprendimai, kuriais NATO tęs savo persiorientavimą kolektyvinei gynybai. O tai ypač svarbu taip pat mums.

Praėjusiais metais atskirų valstybių strateginiame mąstyme įvyko ne vienas lūžis. Peržengta ne viena, kaip vėliau paaikškėjo – pačių nusibrėžta raudonoji linija. Priimti esminiai kolektyvinį saugumą stiprinantys sprendimai. Galima sakyti, NATO sugrįžo prie savo šaknų – kolektyvinės gynybos. Tai geras ženklas mums ir Lietuvai. NATO narės susivienijo, ir tai, matyt, didžiausias laimėjimas. Juk gynybos klausimai ilgus metus

buvo nustumti į šalį. NATO viršūnių susitikime kaip pilnateisė narė galbūt dalyvaus ir Švedija. Suomija neseniai jau prisijungė prie NATO. Šių stiprias karines pajėgas turinčių šalių prisijungimas žymiai sustiprins Baltijos jūros regiono, taigi ir Lietuvos, saugumą. Kaip niekada anksčiau Baltijos jūra bus labiau stebima ir negalės būti taip lengvai kaip anksčiau naudojama kariniam spaudimui didinti.

Aljanso parama Ukrainai bei pasiryžimas remti ją tiek, kiek reikės, iki bus pasiekta pergalė, rodo, kad tikslas susigrąžinti taiką Europoje yra tvirtas ir bus pasiektas. Šūkis „**Remsime Ukrainą tiek, kiek reikės**“ pateks

arba jau pateko į istorijos vadovėlius. Žinoma, norėtusi, kad tas pažadas būtų ištesėtas, kadangi simboliai krizinėse situacijose turi ypatingą reikšmę. Juk dėl šios priežasties lietuviai vis dar atsimena JAV prezidento Dž. V. Bušo (G. W. Bush) 2002 m. Vilniuje, Rotušės aikštėje, išsakytus žodžius: „Baigėsi ilga ir tamsi baimės, netikrumo, vienatvės naktis. Jūs įsiliejate į stiprią ir augančią NATO šeimą. Mūsų sąjunga yra pasiryžusi ginti savo nares. Tie, kurie pasirinktų Lietuvą savo priešų, taptų ir Jungtinių Amerikos Valstijų priešų.“ Gerai, kad neprireikė, ir tikėkime, jog niekada neprireiks Lietuvos ginti ginklu. Tačiau JAV gynė Lietuvą kitais būdais ir nepadarė jos globalios politikos įkaite mainais už taiką ir Vakarų europiečiams patogų gyvenimą.

Kasmet NATO atliekamas tyrimas parodė, kad Lietuvos gyventojai yra tarp labiausiai pritariančių narystei NATO ir pasitikinčių šia organizacija. Net 87 proc. lietuvių pritaria narystei aljanso, o 90 proc. respondentų atsakė, jog transatlantinė partnerystė yra svarbi sprendžiant saugumo iššūkius.

Lietuvos gyventojų atsakymai taip pat rodo solidarumą su kitomis aljanso narėmis. Net 79 proc. respondentų atsakė pritariančiais kolektyvinei gynybai kitos NATO valstybės užpuolimo atveju. Tyrimas rodo, kad lietuviai nėra pasyvūs naudos aljanso gavėjai, jie drąsiai remia ir remtų kitos jo narės saugumo stiprinimą bei tiki, kad narystė NATO sumažina ir pačios Lietuvos užpuolimo tikimybę.

PARAMA UKRAINAI LIETUVOJE

Rekomenduojame remti VšĮ „Mėlyna ir geltona“.

Gavėjas: VšĮ Mėlyna ir geltona

Banko sąskaita: LT17 7300 0101 4089 4869

Bankas: Swedbank

Mokėjimo paskirtis: PARAMA

PARAMA UKRAINAI LENKIJOJE

Norintys paremti Ukrainos kariuomenę gali tai padaryti banko pavedimu Lenkijoje.

Banko sąskaita: 91 1130 0007 0080 2394 3520 0002

Mokėjimo paskirtis (tytuł przelewu): Wsparcie dla Ukrainy

Gavėjas (odbiorca przelewu): Narodowy Bank Ukrainy

Valiuta: PLN

Daugiau informacijos: <https://pomagamukrainie.gov.pl/chce-pomoc/prywatnie/pomoc-finansowa>

Kresų muziejus ar lietuvių menė?

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

LIETUVIŲ MENĖ

Seinuose lietuvių kultūros ir istorijos paveldo itin gausu. Neatsitiktinai šių metų balandžio 19 dieną čia viešėjęs Lietuvos istorijos instituto direktorius prof. Alvydas Nikžentaitis Seinus pavadino mažuoju Vilniumi. Tačiau iki šiol tas paveldas nėra tinkamai išeksponuotas. Ypač didelė spraga – Seinų kunigų seminarijos istorija, jos didžiulis indėlis į lietuvių kultūrą. Pačiam Seinų miestelyje niekur nerasi jokio ženklo, kad čia, pavyzdžiui, mokėsi Vincas Mykolaitis-Putinas, Mykolas Krupavičius, Lietuvos žemės reformos autorius, vėliau Pasaulio Lietuvių Bendruomenės įkūrėjas, ar kun. Juozas Montvila, iki paskutinės minutės klausęs žmonių išpažinčių ir paskendęs kartu su „Titaniku“. 2016 metais gimė idėja šią spragą užpildyti ir Seinų

kunigų seminarijoje įkurti lietuvių menę. Lietuvos Respublikos konsulatui tarpininkaujant, Seinų parapijos klebonui Zbignevui Bzdakui (Zbigniew Bzdak) užmezgus ryšį su Trakų muziejaus vadovybe, Lietuvos Respublikos vyriausybei skyrus lėšų buvusios Seinų kunigų seminarijos patalpų remontui, 2018 metais, švenčiant Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį, dalyvaujant a. a. Prelatui Edmundui Putrimui, Trakų muziejaus direktoriui Virgilijui Poviliūnui, kitiems garbingiems svečiams, buvo pasirašyta sutartis tarp Seinų Švenčiausiosios Mergelės Marijos parapijos klebono Zbignevo Bzdako ir Trakų muziejaus direktoriaus Virgilijaus Poviliūno, kad minėtos patalpos perduodamos Trakų muziejui nemokamai naudoti. Sutarties signatarai taip pat buvo Vysk. Antano Baranausko fondo valdybos

pirmininkė Danutė Valukonytė ir tuo metu seminarijos patalpomis besinaudojusio Seinijos žemių muziejaus direktorius Robertas Kliučnikas (Robert Klucznik). Menės pašventinimo metu Vysk. Antano Baranausko fondo valdybos pirmininkei Danutei Valukonytei buvo įteiktas simbolinis raktas. Sutartyje nurodytas susitarimo tikslas: minėtoji lietuvių menė stiprins dialogą tarp lenkų ir lietuvių visuomenių, skatins kaimynišką bendradarbiavimą, skleis informaciją apie Seinų krašto istoriją, ypač apie Seinų vyskupijos ir Seinų kunigų seminarijos istoriją ir jų indėlį į sielovados plėtrą, kultūrą ir švietimą.

Menė buvo pašventinta ir atidaryta būtent 2018 m. vasario 16 d. Nuo to laiko į ją galima buvo įeiti nemokamai, susitarus su fondo valdyba. Suremontuotoje menėje buvo surengta Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 30-mečiui skirta ekspozicija, vyko Poezijos pavasario renginys. Po to atėjo pandemijos laikotarpis ir viskas užsidarė, dar vėliau seminarijos pastate vyko restauravimo darbai, Seinų parapija gavo apie 20 mln. zł Kresų muziejui įkurti. Įeiti į seminarijos patalpas vėl nebuvo įmanoma.

KRESŲ MUZIEJUS

Šių metų gegužės 12 dieną planuojamas iškilmingas Kresų muziejaus atidarymas buvusiose Seinų kunigų seminarijos patalpose. Kas slypi po pavadinimu „Kresai“ – įdomu, nes pats žodis gali turėti daug interpretacijų. Balandžio 19-ąją klebonas Zbignevas Bzdakas susitikime Seinų klebonijoje su Lietuvos istorijos instituto delegacija ir jo direk-

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Balandžio 19 dienos susitikimo dalyviai

SUTARTIS

Seinai, 2016-12-16

Sudaryta Švč. Mergelės Marijos apsišvičimo parapijos, atstovaujamos kunigo klebono **diakono Zbigniewo Bzdako** ir Trakų istorijos muziejaus, atstovaujamo direktoriaus **Virgilijaus Poviliūno**.

1 straipsnis

Sutarties dalykas

Sutartis sudaroma dėl Susitariančių šalių bendradarbiavimo įgyvendinant projektą „Lietuviškai menei“ buvusio Seinų dominikonų vienuolyno patalpose įrengti. Sutarties tikslas – stiprinti lenkų ir lietuvių bendruomenių dialogą, formuoti bendradarbiavimą geros kaimynystės pagrindu, propaguoti ir platinti žinias apie Seiniją, ypatingą dėmesį kreipiant į Seinijos dekanato istoriją, Seinų kunigų seminarijos veiklą bei jų indėlį sielovados, švietimo ir kultūros plėtrai.

2 straipsnis

„Lietuviškos menės“ patalpos sutvarkymas pasibaigus statybos darbams

1. Seinų Švč. Mergelės Marijos apsišvičimo parapija neribotam laikui perduoda Trakų istorijos muziejui teisę netlygintinai naudotis patalpa.
2. Trakų istorijos muziejus įsipareigoja naudoti „Lietuviškos menės“ patalpas vien tik šios sutarties 1 straipsnyje apibrėžtiems tikslams bei užtikrina visiems suinteresuotiems asmenims nevaržomą ir nemokamą prieigą prie „Lietuviškoje menėje“ pristatomų ekspozicijų.

3 straipsnis

Susitariančios šalys susitaria, kad šios sutarties nuostatų įgyvendinimo metu pastoviais partneriais taps:

1. Seinų Romos katalikų Švč. Mergelės Marijos apsišvičimo parapija;
2. Trakų istorijos muziejus;
3. Vysk. Antano Baranausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose;
4. Seinų paminklų globos draugija.

4 straipsnis

Susitariančios šalys bei partneriai užtikrina, kad šios nuostatos įgyvendinimo metu sudarys kuo geriausias sąlygas keistis patirtimi, kvieisti muziejų darbuotojus, kultūros ir švietimo atstovus, ir visų pirma jaunimą įgyvendinamuose projektuose (parodos, tyrimai, konsultacijos ir pan.) dalyvauti.

5 straipsnis

Sutartis sudaroma neribotam laikui.

Seinų Švč. Mergelės Marijos apsišvičimo parapijos kunigas diakonas Zbigniew Bzdak

Parašas

Trakų istorijos muziejaus direktorius Virgilijus Poviliūnas

Parašas

Seinų paminklų globos draugijos pirmininkas Robert Klucznik

Parašas

Vysk. Antano Baranausko fondo „Lietuvių namai“ Seinuose Valdybos pirmininkė Danutė Valukonytė

Parašas

toriumi prof. Alvydu Nikžentaičiu, LR konsulu Genadijumi Mackeliu, vietos lietuvių atstovais ir iš Varšuvos atvykusiu istoriku, muziejininku Michalu Kopčinskiu (Michał Kopczyński) aiškino, kad „Kresai“, tai buvusios Žečpospolitos pakraštys, tai ir žemės, kurios po padalijimų arba kitų istorinių įvykių negrįžusios į Lenkijos sudėtį. Svečiai iš Lietu-

vos stebėjosi, kodėl Kresų muziejus būtų Seinuose. Lankant patį muziejų paaiškėjo, kad tai visų pirma Seinų krašto muziejus, beje, bent kol kas (ekspozicijos dar nebaigtos rengti) neatspindintis visos Seinų istorijos. Pavyzdžiui, paties Seinų kunigų seminarijos veiklos laikotarpio beveik išvis nėra, o lietuvius vaizduojanti ekspozicija, anot prof. Alvydo

Nikžentaičio, iškrenta iš viso muziejaus konteksto, ir atrodo, kad lietuviai čia atsiradę tik po pandemijos...

Tikiuosi, atidarius muziejų koks nors istorikas parašys išsamesnį straipsnį apie paties muziejaus ekspozicijas.

LIETUVIŲ MENĖ – KRESŲ MUZIEJAUS DALIS

Dar prieš muziejaus lankymą klebonijoje klebonas Zbignevas Bzdakas informavo, kad atskiros lietuvių menės nebeliko, ji tapo integralia Kresų muziejaus dalimi. Klebonas atsimenąs lietuvių menės atidarymą ir su Trakų muziejumi pasirašytą bendradarbiavimo susitarimą, tačiau pasikeitus muziejaus vadovybei, sakęs, neturįs kontakto su juo. Sutarta, kad kontaktą parūpins svečiai iš Vilniaus ir bandys atkurti bendradarbiavimą.

Kresų muziejaus atidarymas jau gegužės 12 d. Muziejuje ekspozicijos skirtos ir žydams, ir sentikiams, ir totoriams, ir karaimams, tačiau lietuvių bendruomenę vaizduojančios nuotraukos – tik šių laikų, atspindinčios vien pastarųjų laikų jų kultūrinį gyvenimą. Ar bus kuo papildyta, kol kas neaišku.

Minėjau apie Seinų klebono ir Trakų muziejaus sutartį dėl lietuvių menės įkūrimo.

Ji lyg ir nustoja egzistuoti, o menė tampa Kresų muziejaus dalimi. Kyla klausimas, ar Lietuvos valstybė, skirdama paramą patalpų remontui Seinų kunigų seminarijoje, žinojo, kad tos patalpos bus panaudotos Kresų muziejaus reikmėms. Ar šeiminingai informuos lankytojus, kad prie remonto nemaža dalimi prisidėjo ir Lietuvos Respublika?

Atidaryta XXV tarptautinė velykinė paroda

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

NASTUTĖ SIDARIENĖ

Jau ketvirtą amžius Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugija (LLEKD) ruošia Tarptautinę velykinę parodą, kurios atidarymas ir šiemet įvyko tradiciškai – per Atvelykį. Parodos atidarymui nė karto ir nebuvo pasirinktas kitas laikas. Jau pasibaigusi gavėnia, jau atšvęstos šv. Velykos, jau žmonės pasigrožėję ir pasidžiaugę margučiais namuose, gali atnešti juos į parodą ir kitus pradžiuginti.

Tautodailininkų, panorėjusių pristatyti savo darbus parodai, skaičius nustebino organizatorius. Tikėjome kokią pusšimčio, o sulaukėme

daugiau kaip šimto. Jeigu dar priskaičiuotume ir vaikus, kurie numargino po vieną margutį ir dalyvavo kartu su visa klase, tai būtų apie pusantro šimto. Ne tik dalyvių skaičius, bet ir darbų kokybė neeilinė. Gera matyti naujus margintojus, gera stebėti kūrėjus, tobulinančius atlikimo techniką ir gebančius kurti naujus raštus, o dar labiau – atrandančius ir išsaugančius senuosius.

Prisimenu parodų organizavimą nuo pat pirmosios, kur daugu ma darbų atkeliaudavo iš

Lietuvos, o mūsų paraginti tautodailininkai nedrąsiai atnešdavo savo darbelius ir truputį su pavydu žiūrėdavo į Lietuvoje dailiai pagamintus kūrinius. Praėjus dvidešimt penkeriems metams ar net ir anksčiau Lietuvos specialistai pradėjo pastebėti mūsų krašto išskirtinumą. Tarkim, Onutė Surdokienė iš Marijampolės sako: „Mes turime ko iš jūsų pasimokyti. Jūs išlaikėte tradicinių užuolaidėlių karpymą,

tradicinius margučių raštus.“ Mūsų tautodailininkų darbų lygis žymiai ūgtelėjo. Gal nekukliai pridėsiu, kad Velykinė paroda padėjo išlaikyti apėiginio meno tradicijas. Vertinimai konkursų metu, specialistų svarus žodis tikriausiai prisidėjo prie atlikimo technologijų tobulinimo.

MARGUČIAI

Parodoje išpūdingas margučių ir jų margintojų skaičius. Nuo pirmosios parodos iki 25-osios (tik su poros metų pertrauka) savo margučiais stebina Izabelė Filevičienė. Ji jau perkopus devyniasdešimtį metų, bet kaip jaunystėje, taip ir dabar jos skutinėjimo stilius ir dažymo spalvos nepasikeitę. Tačiau raštai vis

Danutės Vaznelienės margučiai

Nastutės Sidarienės nuotr.

Nastutės Sidarienės nuotr.

XXV tarptautinė velykinė paroda. Sauliaus Tumelio sodas ir vaikų margučiai

Velykinė paroda

kitokie, nepasikartojantys. Dar daug margučių skutinėtojų, dalyvavusių parodoje, pavardžių reikėtų išvardyti, kadangi visi jų darbai labai gražūs ir nepakartojami. Paminėsiu keletą. Savą stilių jau prieš keletą metų sukūrė Rita Kutilienė. Jos skutinėjimas, tai ne vien technika, bet ir subtilios gamtos spalvos, ir margučiams būdingi raštai. Labai įdomūs ir įvairiais, ne tik audinių, raštais tobulai išraižyti Danutės Vaznelienės, Astos Pečiulienės, Teklės Gibavičienės margučiai. Daugelį metų parodoje dalyvauja Aldona Radzevičienė. Džiugu, kad margučius išmoka marginti vaikai savo šeimose. Čia reikia paminėti Ireną Kalinauskienę su dukra Ieva, Ireną Balulienę su dukromis Julija ir Lilija. Jų marginti margučiai turi savo stilių, panašias spalvas, raštus. Skutinėtus margučius antrą kartą pristatė Anelė Szkurdziuk iš Seinų, Onutė Valenskienė iš Suvalkų, kuri margučius skutinėja jau nuo pat vaikystės ir ne kartą dalyvavo šioje parodoje. Pirmą kartą čia išvydome Kornelijos Mauliūtės, Irenos Šalčiūnienės, Ričardo Jurgelevičiaus margučius.

Seniausia marginimo vašku tradicija puikiai išsilaikiusi mūsų krašte.

Šią marginimo techniką naudoja daug meistrų. Yra margintojų, kurios dalyvauja Velykinėje parodoje nuo pat pradžių: Emilija Slabašauskienė, Ona Venslauskienė (su anūkais), Nijolė Aleksienė. Ilgametės dalyvės – tai Zita Batvinskienė su dukra Gabija, Elena Jurkiūnienė, Onutė Virbylienė, Onutė Kliučinskienė. Labai malonu, kad į kvietimą dalyvauti parodoje pirmą kartą atsiliepė iš mūsų krašto iškeliavusi Marytė Kunkel (Krakauskaitė iš Raistinių). Daug vašku margintų kiaušinių gauname iš Lietuvos, ypač Lazdijų krašto – Birutės Gražulienės, Mortos Žaliauskaitės, Juozo Pilecko ir kitų.

Į parodą atkeliauja ir netradiciniais, bet ekologiškais būdais dažyti ar kitaip puošti kiaušiniai: mirkyti vyne, serbentų šakelių nuovire, aplikjuoti medžio šakelių drožlėmis ir kt. Tai tautodailininkų iš Kauno ir Birutės Roglienės darbai.

Labai džiugina vaikų su močiutėmis numarginti kiaušiniai. Iš didelio vaikų būrio aiškiai išsiskiria Evelinos Savickaitės vašku marginti margučiai. Gausiai vašku primargino Seinų lietuvių „Žiburio“ mokiniai: visos II, III, VI klasės, neatsiliko ir darželinukai, dauguma Vidugirių mokyklos mokinių.

VERBOS

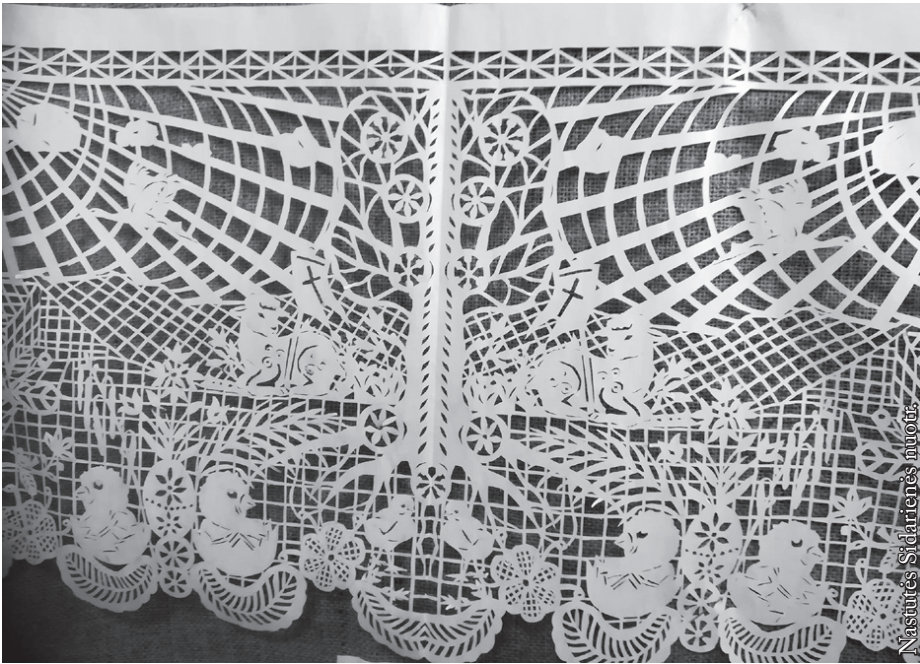
Parodoje puikavosi šešių autorių verbos ir trys grupiniai darbai: aukšta (apie 1,5 m), iš natūralių žolynų – Vilkapėdžių kaimo šeiminių būrelio ir Punsko šeiminių būrelio bei „Žiburio“ VII klasės mokinių verbos. Mūsų krašto verbos žalios, su šakelėmis, smilgomis, džiovintomis gėlėmis. Viena iš Lietuvos – su natūraliomis ir dažytais varpomis. Dvi autorės surišo verbas iš žolynų ir papuošė jas pačių sulankstytais spalvotomis popierinėmis gėlytėmis. Labai įdomios Violetos Savickienės natūralios verbos, Natalijos Lipnickaitės su mama ir ne pirmus metus rišančios Onutės Budzeikienės bei Teresės Radzevičienės. Visiškai naujo stiliaus, subtilių spalvų, daugiausia iš žolių surištas verbas pristatė Gražina Berneckienė.

KARPINIAI

Seniau prieš didžiąsias metų šventes medinėse trobose ant langų kabindavo naujus karpinius. O dabar jie kasmet puošia ir Velykinę parodą. Sulaukėme dailiai atliktų karpinių – užuolaidėlių iš Lietuvos: Natalijos Bulotienės, Linos Kabelkaitės, Dianos Lukošūnaitės. Mūsų krašto karpytoja Teklė Gibavičienė jau keletus metų stebina savo karpinių atlikimo kruopštumu ir temos sudėtingumu. Punsko licėjaus mokinė Onutė Karaneckaitė nuo ankstyvos vaikystės karpo užuolaidėles. Ji per daugelį metų sukūrė savą stilių, niekuo nenusižengiantį tradiciniam. Daugiausia karpinių pristatė „Žiburio“ mokyklos IV, V ir VI klasių mokiniai. Jų yra dvidešimt devyni. Visi įdomūs ir gražūs. Niekam neprilygo Gitos Kolosovienės iš Lietuvos kelių dešimčių kruopščiai atliktų karpinių kolekcija, kuri papuošė visą parodą.

SODAI

Mažai, bet sulaukėme gražių šiaurinių sodų. Didžiausias atkeliavo iš

Teklės Gibavičienės karpinys

Lietuvos, iš Salaperaugio. Jį sunėrė ir papuošė margučiais Saulius Tumelis. Kitą sodą pristatė Lina Žaliauskienė iš Lazdijų. Šių autorių sodais jau ne pirmus metus grožimės mūsų parodose.

VELYKINIAI ATVIRUKAI, KOMPOZICIJOS

Jau keletą metų retas sveikina su šventėmis, išsiųsdamas velykinį atviruką. Galime tik prisiminti, kokie svarbūs jie buvo seniau. Mažai sulaukėme jų ir parodoje, tik keturių autorių. Tai Onutės Surdokienės septynių atvirukų su įklijuotais karpinukais kolekcija bei kitų autorių – po vieną. Velykinė kompozicija buvusi tik viena.

JUOSTOS

Jau daugelį metų stengiamės ne tik parodyti velykinius darbelius, bet ir pasigirti tuo, ką nuveikėme per žiemą. Ypač norėjosi nepamiršti vaikų, kurie mokyklose ausdavo, vydavo ar pindavo juostas, todėl ši kategorija ir atsirado Velykinėje parodoje. Šiemet išpūdingiausias kaišytines juostas, būdingas dzūkams, išaudė Saulė Lazarevičienė iš Lietuvos (anksčiau, prieš dešimtį metų, kelis kartus dalyvavusi mūsų parodoje). Rinkti-

nes ir vytnes juostas pristatė Renata Žiūkienė, Laima Kriaukslienė, Danutė Katkuvienė, Teresė Kuosienė.

PARODOS ATIDARYMAS

Šiemetė Tarp-tautinė velykinė paroda – jubiliejinė, todėl LLEKD suorganizavo ją erdviose Punsko lietuvių kultūros namuose. Atidarymas vyko koncertų salėje. LLEKD pirmininkas Robertas Vektorius pasveikino parodos ir atidarymo dalyvius. Trankiai, kaip dera Velykų rytą, atidarymą pradėjo muzikos mokyklos mokytojas Arnoldas Beinaris su savo mokiniais. Mūsų krašto velykinio lalavimo apeigas scenoje pristatė jungtinis „Gimtinės“, „Alnos“ ir „Šalčinuko“ ansamblis, vado-

vaujamas Angelės Bapkauskienės. Pavasario paukščiai sučiulbo ir suilingavo sužaliavę medžiai Kalvarijos „Diemedžio“ (vadovė Žydruolė Mankauskaitė) dainose ir šokiuose. Švelniai nuskambėjo Suvalkų „Sūduvos“ atliekami kūriniai. Pabaigoje su elektrinėmis gitaromis ir kitais instrumentais išėję į sceną sudrebino žiūrovus Punsko licėjaus ir „Šalčinuko“ jaunimas. Po iškilmingos programos visi perėjo į parodų salę, kur tautodailininkų laukė diplomai, padėkos, dovanos, o visų susirinkusiųjų – jubiliejinis tortas.

LLEKD dėkoja visiems tautodailininkams, panorėjusiems dalyvauti Velykinėje parodoje, visiems, padėjusiems ją suorganizuoti, parodos atidarymo dalyviams, pasirodžiusiems scenoje, Punsko lietuvių kultūros namų darbuotojams, rėmėjams ir atvykusiesiems į parodos atidarymo iškilmes bei jos lankytojams.

Velykinė paroda. Seinų „Žiburio“ vaikų karpiniai ir suaugusiųjų margučiai

„Su vaikais draugavau visada...“

BOŽENA BOBINIENĖ

*Tikrąją laimę norim visi surast,
Ieškome, blaškomės, bandom kažką su-
prast...*

*Bet prisiminkim: kai buvom vaikai,
laimingi buvome tikrai,
Galbūt todėl, kad tos laimės reikėjo ma-
žai.*

*Aš tikiu, kad viskas bus gerai,
Kad mes gyvensim ilgai, laimingai
ir gražiai.*

*Aš taip noriu žinot, ką jūs galvojat
apie tai.*

*Sakau: būkim vaikai, svajokime
kaip vaikai...*

„Fojė“, „Saugok vaikystę“

Ar įmanoma išsaugoti vaikys-
tę? Kodėl būdami vaikai no-
rime greit tapti suaugusiais?
Ar mūsų kultūroje magiškas brandos
skaičius 18 pakeičia mus lyg bakste-
lėjus burtų lazdele? Ar tai mus išvis
kaip nors pakeičia?

18-os metų ribos peržengimas –
lygiai tas pats, kas sulaukti Naujųjų
metų. Ta riba nematoma, ji nieko ne-
keičia, toliau esame tokie, kokie bu-
vom, mus supanti aplinka irgi ta pati.
Niekas nesprogo, niekas nesugriuvo.
Tik tiek, kad žmogus gauna pilna-
mečio pasą, o atėjusius naujus metus
pažymi naujas kalendorius. Pokyčius
pastebime tik iš tam tikros perspek-
tyvos, įgydami patirties, žinių, paly-
gindami, kaip buvo anksčiau, o kaip
dabar. Tą mūsų „surimtėjimą“ susi-
kuriame patys kaip visuomenė. Sa-
kome: „Nebūk kaip vaikas – kada gi
surimtėsi?“, t. y., pradėsi gyventi, kaip
numato viešai priimtos taisyklės, są-
lygos. Esame išspaudžiami į ankštą
„privalau“ korsetą, tam tikrus rėmus,
atsakomybę, pareigas, prievoles. Nuo

pat mažens žmogus yra varžomas,
trandomas, tikinamas: „Daryk kaip
visi.“ Todėl vis dažniau pasitiki (svei-
ku) protu, o ne širdimi. Bet ar iš tiesų
tai „sveika“?

Žmogui duota viena labai svarbi
vertybė – laisva valia ir galimybė pa-
sirinkti. Galima įspausti save į stan-
dartinio gyvenimo rėmus – įsisukti
į tai, ką reikia daryti pagal daugumos
priimtas taisykles, arba eiti savo ke-
liu ir veikti savo nuožiūra. Štai taip
pasirinko mano pašnekovė Onutė
Valenskienė.

**Božena Bobinienė: Onute,
atsimenu Tavo pirmus žingsnius
socialiniuose tinkluose, kai prista-
tinėjai savo naują veiklą – „Happy
Children“ („Laimingi vaikai“)
animatorės. Tada jie buvo tokie,
sakyčiau, nedrąsūs. Tokio po-
būdžio veikla nebuvo anksčiau
populiari, o gal ir nežinoma mūsų**

**krašte. Galima sakyti, kad pati
sukūrei ne tik naują prekės žen-
klą, bet išvis – verslą. Iš kur tokia
mintis? Kas paskatino?**

Onutė Valenskienė: *Su vaikais
draugavau visada. Pati būdama
maža tik žvalgiausi, ar nėra jaunes-
nių už mane, kad galėčiau juos pa-
nešioti. Ugtelėjus galėjau pasaugoti
sesės ir brolių ar giminaičių vaikus.
Labai mėgau sugalvoti žaidimų ir
sekti pačios sugalvotas pasakas.*

*Pagimdžiusi dukras pajutau,
kad vaikams turiu daug meilės ir
kantrybės, ir jeigu dar kas už tai
sumokėtų – galėčiau juos auginti
ir auginti... Kelerius metus mano
galvoje brendo noras žaisti ne tik
su savo bei artimųjų atžalomis.
Juolab kad man, jaunai mamai,
būtent tokios paslaugos trūko.
Suvalkuose nebuvo pirma, sugal-
vojusi tokią idėją, bet aš norėjau šią*

paslaugą teikti pačios nustatytomis sąlygomis.

Sprendimas linksminti vaikus „už pinigus“ gimė 2019 metų sausio 12-ąją, per mano gimtadienį. Puikiai atsimenu tą lemtingą dieną! Kategoriškai tarsi fėja pakeičiau visą savo profesinį gyvenimą. Tiesa, tą akimirką aš vos mačiau, o gal ir nesuvokiau, ką darau, nes kamavo liga, labai karščiavau. Derinti motinystę ir etatinį darbą buvo iššūkis. Tačiau būtent tų metų pradžia buvo ypatingai sunki. Nors mergaitės lankė lopšėlį ir darželį, dėl ligų vis dažniau ir ilgiau pasilikdavo namuose. O juk niekas taip gerai neprižiūri kaip mama. Taip ir susitarėm su vyru, kad jis dirbs nuo pirmadienio iki penktadienio, o aš – savaitgaliais.

Ieškodama finansinių išteklių verslo pradžia, kreipiausi į darbo biržą. Atsakymą gavau greitai: mano siūloma paslauga nėra populiari, tad didelė tikimybė, kad bus nesėkminga. Ir nors pinigų negavau, toks atsakymas mane paveikė ypač skatinamai: „Na, tai aš jums parodysiu!“ ☺

B. B.: Tavo „išstudijuota“ specialybė nėra susijusi su vaikų ugdymu. Tad iš kur toks sumanymas, iš kur sėmėsi žinių, patirties – dalyvavai kokiuose nors mokyimuose, kursuose?

O. V.: Vienas sudėtingiausių klausimų: kokia mano specialybė. Ne vienas pasako: „Baigė 12 fakultetų, o ir taip balionus pučia.“ ☺ Ir čia yra daug tiesos.

Vytauto Didžiojo universitete Kaune baigiau dvi studijų kryptis: etnologiją bei verslo administravimą ir vadybą. Etnologija – etnografinės ir tautosakinės ekspedicijos, kapinės, senienos, tradicijos, mitologija – tai mano aistra. Vėlgi verslo administravimas ir vadyba davė stiprius pagrindus įsidarbinti. Baigusi studijas Lietuvoje, išvykau į Varšuvą, kur visu etatu dirbau pirkimų specialiste kanceliarinių prekių įmonėje bei įsitraukiau į kitus projektus, susijusius su pardavimais. Savaitgaliais tęsiau lyderių ugdymo srities studijas Varšuvos universitete. Etatinį darbą dirbau devynerius metus; iki dabar

retkarčiais dar ir pavertėjauju (lietuviai–lenkų k.). Taigi iš tiesų mano universitetuose įgytos žinios nėra tiesiogiai susijusios su tuo, ką dabar darau, bet jos bei visa ankstesnė patirtis, be abejo, labai praverčia. Pagal specialybę nesu pedagogė, o dirbu su vaikais. Bet gal dėl to ir smagu vaikams su manim žaisti? Dirbant animatore ir renginių vedėja itin svarbus linksmas būdas, taktiškumas ir aktorystės gebėjimai. Gyvenimo džiaugsmo niekada man netrūko, o visa kita galima išsiugdyti, pasitelkus žinias ir patirtį, kurias įgijau anksčiau.

Daugiausia išmokau (ir visą laiką mokausi) iš vaikų. Kiekvienas susitikimas man suteikia naujos patirties. Visada pasvarstau, ką galėjau padaryti kitaip. Darbą palengvina dukros, nes kasdien matau, kas joms įdomu ir aktualu. Mano laimei, mergaitės be galo ir be krašto mėgsta žaisti, sugalvoja įvairių veiklų, personažų, tikrai dažnai mane įkvepia, pamoko.

Vaikystėje ilgus metus važinėjau į vaikų ir jaunimo stovyklą „Lietuvos atgaja“. Čia išgyvenau gražiausias ir žaismingiausias vasaras. Studijų metais sugrįždavau į „Atgają“ kaip vadovė. Šis vadovavimas ir vėliau motinystė, manau, stipriai paveikė mano požiūrį į vaikų ugdymą ir laisvalaikio organizavimą. Jokie mokymai neatstojo realių „Atgajos“ pamokų.

Be to, ketveri labai aktyvūs metai Punsko licejuje taip pat išugdė manyje stiprius tokios veiklos pamatus. Buvau įsitraukusi į popietinius kultūrinius užsiėmimus: pamilau poeziją ir teatrą, pamėgau išėjimus į sceną. „Jotvos“ vadovė sustiprino ryžtą kruopščiai dirbti, kad gaučiau gerų rezultatų. Ir nors šokis visą laiką man artimas, išmokti naują choreografiją, figūras nebuvo ir toliau nėra paprasta. Gal todėl sugalvoju kuo daugiau savų judesių, pagal savo galimybes. O ir vaikams

Iš www.animatorhappychildren.pl

negali būti per labai sudėtinga, nes mes žaidžiame tik tam tikrą laiką, prieš susitikimus juk nėra repeticijų.

Mano aistra yra naujų šokių ir muzikos programų scenarijų kūrimas, kostiumų projektavimas. Sudominti vaikus personažu ir muzika – pagrindinė visų užsiėmimų dalis. Kad mūsų susitikimai būtų dar smagesni, išmokau lankstyti balionus, pasigaminti lazdu ir skysčio muilo burbulams. Daug dalykų išmokau stebėdama internete. Tai gera ir pigi priemonė, reikia tik tinkamai pasirinkti. Panašiai ir su animatoriams skirtais kursais: pirmuosius lankiau tam, kad suprascčiau, kaip nenoriu dirbti. Tačiau prieš penkerius metus tų mokymų nebuvo daug. Šiuo metu animatoriaus profesija išpopuliarėjo, o žmonių (daugiausia jau patyrusių animatorių), norinčių pasidalinti savo žiniomis, vis daugėja.

B. B.: Ar nėra sunku šiuolaikinį „mobiliųjų telefonų, kompiuterių ir interneto amžiaus“ vaiką sudominti kitomis veiklomis, žaidimais? Kas dabar vaikams įdomiausia?

O. V.: Daugiausia žaidžiu su darželinukais, I–III klasių mokiniais, būnu pas mažuosius lopšelyje. Retai užsiimu vyresnio amžiaus vaikais (nuo IV iki VIII klasės). Darbas su darželinukais ir ypač vaikų darželiuose – man pats mieliausias. Čia nėra telefonų ir kitų elektroninių priemonių, čia jaučiuosi labai laukiama ir reikalinga. Tačiau, atitinkamai pasiruošus, galima

sėkmingai šėlti su įvairaus amžiaus vaikais. Sudėtingiausia žaisti šeimos šventėse, kur vaikai ne tik įvairaus amžiaus, bet ir prie suaugusiųjų įvairiai elgiasi, ir mamytėi ant kelių nori dar pabūti. Reikėtų atsiminti, kad žaidimas svarbus, bet niekada – verčiant, o tik tada, kai vaikutis nori. Žaisti su kitais, kaip ir gyventi visuomenėje, reikia tiesiog išmokti.

Mano pranašumas tas, kad visada žaidžiu ir vykda užduotis drauge su vaikais. Nesu statiškas suaugęs, kuris ką nors vaikams liepia. Po kiekvieno susitikimo esu tiek pat pavargusi ir suprakaitavusi, kaip ir kiti dalyviai, arba dar labiau. Vaikams smagu, kai skiriu jiems visą savo dėmesį. Manau, nedaug kas pasikeitė nuo mano vaikystės: nuoširdi bendra veikla visuomet buvo ir yra smagi.

B. B.: Savo paskyroje daliniesi labai spalvingų susitikimų su vaikais akimirkomis. Ar pati viską darai: rašai scenarijus, sugalvoji rekvizitus, aprangą? Toks renginys reikalauja ne tik idėjų, bet ir labai daug darbo. Kaip visa tai aprėpi? Turi padėjėjų?

Iš www.animatorhappychildren.pl

O. V.: Nelabai sugebu įvardyti, kada ir kaip gimsta programos. Niekada dar nebuvo tekę tiesiog atsisėsti prie rašomojo stalo ir parašyti scenarijų. Visi scenarijai užrašyti galvoje. Sugalvoju temą, personažą, ieškau muzikos, sugalvoju judesius arba mokausi jų iš įrašų, o žaidimai dažniausiai „atsiranda“ jau būnant su vaikais. Ir toks paviršutiniškas scenarijus kiekvieną dieną vis tobulėja. Galima sakyti, po kokių dešimties susitikimų būna jau tikrai geras, nes išbandytas ir pritaikytas įvairioms amžiaus grupėms. Tuomet reikėtų jį kruopščiai užrašyti, bet aš jau galvoju apie kitus... Taigi apibendrinant – programą kuriame visi. Juk be spontaniškumo nebūtų tiek džiaugsmo! Kita vertus, reikia prisitaikyti prie grupės, prie situacijos, prie oro, erdvės ir dar šimto kitų dalykų. Daug mano sumanymų gimsta skalbiant, plaunant indus ar atliekant kitus namų ruošos darbus. Tai mano galvoje vykstantis nuolatinis procesas.

Kostiumus susiprojektuoju, kokius

tik noriu, o miela Mažena iš Punsko viską pasiuva geriau, nei galėčiau įsivaizduoti. Tik vieną kostiumą įsigyjau parduotuvėje. Kitus projektuoju – ir siuvame. Sijonus, kombinezonus, sukneles, kepures, kaspinus... Sunku suskaičiuoti, kiek jų!

Pastaruosius dvejus metus daugiausia žaidžiu su didesnėmis grupėmis: nuo 50 iki 120 vaikų vienu metu, o keliais šimtais per dieną. Tuomet visai rekvizitų nenaudoju arba tik pavienius. Kostiumas, muzika, įgarsinimas ir mikrofonas – net tiek ir tik tiek!

Padėjėjų užduotys: persirengti, pavyzdžiui, meškinu, leisti burbulus, daryti tatuiruotes, lankstyti balionus, paaiškinti vaikams ir pagelbėti rankdarbių metu. Tačiau ilgai ir rekvizitų, ir padėjėjų mažėja. Vis labiau užsakovai vertina aktyvų bendravimą su vaikais pasitelkus tik šokių ir muziką. Būtent tai ir yra tikroji animacija.

B. B.: Kaip ilgai trunka tokie susitikimai su vaikais? Kokio

pobūdžio jie būna? Kur vyksta?

O. V.: Veiklos pradžioje dirbau tik savaitgaliais, tačiau labai greitai atsirado daugiau įvairių progų linksmini vaikūčius ir kitomis dienomis. Jau antrus metus dirbu ištisą savaitę, aišku, darydama pertraukas. Jau pirmieji veiklos metai pranoko visus mano lūkesčius, juolab kad pradėdama šį verslą per didelio užimtumo nesitikėjau... Susidomėjimas paslauga ir pirmųjų užsakovų palaikymas skatino daugiau dirbti. Dabar, bevartydama pirmų ir antrų veiklos metų kalendorius, net nežinau, iš kur tada turėjau tiek energijos ir jėgų. Pavyzdžiui, per tris dienas vesdavau 10–12 gimtadienių! Šiuo metu nepriimu tiek daug užsakymų, bet vedu didelius ir gerai apmokamus renginius, kurie suteikia man daug emocijų. Tiesa, streso irgi, nes dar nei karto nevažiavau į kokią nors šventę be jaudulio.

Užsiėmimai vienai grupei trunka nuo valandos iki dvejų (karnavalai, eglutės, Andrinės, kalėdiniai susitikimai, Darželinukų diena, Vaikų diena, miesto ir bendruomenių šventės, piknikai ir kt.). Vaikų darželiuose ar mokyklose per dieną daugiausia dirbu iki 6 valandų. Ilgiau šokti, žaisti ir linksintis neleidžia fizinės jėgos. O jas reikia tausoti, kad kitą dieną vėl būtum žvalus ir linksmas. Šeimos šventėse užtrunkame pagal susitarimą.

Dažniausiai užsiėmimus vedu Suvalkuose, Seinuose, Punske, Augustave, Olecke bei artimiausiose Lietuvos vietovėse (Lazdijų, Kalvarijos ir Marijampolės apylinkėse). Pastoviai bendradarbiauju su Prieraslį, Vižainio, Bakalariavos valsčiais, kurie biudžetuose numato daug pramogų vaikams. Kiekvieną savaitę lankau po kelis Suvalkų miesto bei privačius vaikų darželius.

(Bus daugiau)

Aštuoniomis kalbomis šnekantis švedas taiso pačius ukrainiečius

Rašytojas, vertėjas, žmogus, kalbantis aštuoniomis kalbomis, Ukrainą remiančios organizacijos „Blue-Yellow“ įkūrėjas Jonas Ohmanas taiso net pačių ukrainiečių kalbą. Jis sako: jeigu ukrainiečiai nekalbės ukrainietišškai – karo baigtis gali būti abejotina.

J. Ohmanas svečiavosi Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos rengiamame „Kalbos klubo“. Svečių kalbino „Kalbos klubo“ autorė ir vedėja prof. dr. Jolanta Zabarskaitė.

Prof. dr. Jolanta Zabarskaitė: Kodėl Tu, humanitaras, atsidūrei priešakinėse fronto linijose? Ir kodėl Tave taip traukia kalbos?

Jonas Ohmanas: Dabar jau neblogai kalbu ukrainiečių kalba – galiu kalbėti įvairiomis temomis. Net pradėjau matyti, kaip ukrainiečiai vartoja savo kalbą.

Kalba formaliąja prasme yra lietuvių, švedų, bet yra ir baimės kalba, meilės kalba. Tai susiję su mūsų jausmais, asociacijomis – kalbų yra tikrai daugiau. Aš gana jautrus ir emocingas – matau, kad mes gyvename kitomis kalbomis.

Bet, žiūrint formaliai, kalbu aštuoniomis kalbomis, susikalbėti galiu ir kitomis.

Prof. dr. J. Z.: Kalbos pas Tave ateina pačios? Tu jas labai lengvai išmoksi ar mokaisi specialiai?

J. O.: Ir taip, ir taip – be jokios abejonės, tam turiu šiekį tokį talentą. Bet tuo pačiu manyti, kad

galėtum šiaip sau išmokti kalbą – netiesa: vis tiek turi pasistengti, įsidėmėti formalius dalykus, kad kalbėtum normaliai.

Aš naiviai galvojau, kad gana neblogai moku rusų kalbą, tai mokantis ukrainiečių kalbos nebus ko veikti. Tačiau reikėjo atskirai sėdėti ir su žodžiais, ir klausytis, kaip kalbama. Su gramatika buvo paprasčiau – ji panaši ir į rusų, ir į lietuvių.

Tuo pačiu tau turi būti įdomu, turi nebijoti daryti klaidų, šnekėti nesąmones. Tai – drąsa netylėti, bandyti įsijungti į pokalbį. Bet svarbiau nei pasitikėjimas yra noras įeiti į tą erdvę.

Prof. dr. J. Z.: Žinau, kad angliškai kalbi puikiai. Rusiškai kalbi. Kam Tau mokyti kitų kalbų?

J. O.: Aš čia gyvenu – ir Lietuvoje, ir šiame regione apskritai (latviškai taip pat kalbu). Tu esi čia, tau įdomu, kas čia vyksta, tuo labiau kai vyksta konfliktai, perversmai, pokyčiai. O kai nori geriau suprasti, kas vyksta, privalai mokėti kalbas. Kaip kitaip?

Prof. dr. J. Z.: Čia labai įdomi mintis, nes mums kartais atrodo, kad mokėdami anglų pažinsime pasaulį.

J. O.: Anglų kalba – kaip ir rusų – tai tam tikras kolonializmas. Tas kalbas mokėti būtina. Kaip kitaip? Mano supratimu, modernus žmogus Lietuvoje turi mokėti ir anglų, ir rusų, ir dar kokią kalbą.

Savo gimtąją kalbą turi mokėti labai gerai. Čia turiu pastabą apie ukrainiečius. Kadangi dabar šita kalba šneku gana normaliai, pradedu matyti, kaip patys ukrainiečiai maišo su rusų kalba, kai kada – labai smarkiai. Aš pradedu į tai reaguoti – netgi pradedu žmones taisyti.

Prof. dr. J. Z.: O juk mes patys įkišame rusiškų frazių kad ir keikdamiesi. Kas čia yra?

J. O.: Tai – poza, imitacija, statusas. Mes turime tam tikrus idealus, kokie jie bebūtų, ir mes juos imituojame.

Prof. dr. J. Z.: Tu manai, kad tai – imitacija ar užterštos smegenys?

J. O.: Iš dalies mes perimame tam tikrą tapatybę: norime pasi-

Jonas Ohmanas

rodyti, norime įsiterpti į tam tikrą erdvę. Mane labai erzina, kai jauna karta Lietuvoje, pavyzdžiui, sako „outsorsina“ (anglų k. outsourcing). Mane tai labiau erzina, nei kai vyresni žmonės šneka su rusiškais inkliuzais. Tai nei gerai, nei blogai – tai žmogiška. Ir švedai įterpinėja, be jokios abejonės.

Prof. dr. J. Z.: Esu kalbėjusi „Kalbos klube“, kodėl mes pamame angliškus žodžius: labai daug inovacijų gimsta anglakalbėje aplinkoje.

J. O.: Tai kolonijinė kalba, kuri vartojama labai plačiai, įvairiose sferose.

Prof. dr. J. Z.: Tarptautinės kompanijos komunikuoja angliškai, mokslo kalba – anglų, sąvokos pirmiausia atsiranda angliškos ir jos atsiranda geros, jos realiai atspindi reiškinių. Ir kai pasiimi lietuvišką žodį, jis nebeatspindi esmės. Mano pačios problema – nerandu lietuviško atitikmens „story telling“. Todėl savo knygoje apie lietuvių kalbą rašau „stories“ kursyvu.

J. O.: Mes ieškome sprendimo. Realybė yra tokia, kokia yra.

Prof. dr. J. Z.: Bet toliau bus dar blogiau. Labai domiuosi dirbtinio intelekto problematika. Matau, kaip Elono Musko sukurtas dirbtinis intelektas puikiai komunikuoja lietuviškai. Kas valdys dirbtinį protą, valdys visus kitus. Atsiras skaitmeninė okupacija. Čia atsiras dar viena problema – skaitmeninis kolonializmas.

J. O.: Viena vertus – tikrai taip. Tas procesas seniai eina. Bet tuo pačiu jei šitai girdite ir Jums tai nepatinka, „you are the resistance“

– tu esi pasipriešinimas. Dirbtinis intelektas – „mandras“ dalykas, bet mes protingesni. Po visų savo kelionių Ukrainoje matau, kad žmonės geba rasti išeitį.

Prof. dr. J. Z.: Tikiuosi, bus tokių kaip Tu, kurie parodys skaitmeninės okupacijos žalą, procesus, ir tada atsiras tokių, kurie tai rems.

J. O.: Mes nuolat gyvename konfliktuose: geruose – varžybose, konkurencijoje, ir bloguose, kur yra smurto, prievartos. Kalba – taip pat mūsų laukas. Supraskime, kad aplink kalbą visada bus krūva interesų, kai bus norinčiųjų ją panaudoti savo reikmėms.

Imkime kad ir Ukrainą, kur kalba – aštri tema. Tai ir tapatybės klausimas, ji naudojama pritraukti prie savęs, atstumti, provokuoti.

Prof. dr. J. Z.: Matau, kaip mes vis labiau suvokiame kalbos performatyvumą. Kodėl rusai pradėjo su specoperacija? Jie tikėjosi kalbos performatyvumo, kad visi čia nematys karo.

J. O.: Ir dar – kas yra publika? Tai Rusijos auditorija, viena vertus: „Nusiraminkite, karo nėra.“ Kita vertus – žinia pasauliui: „Mes nekariavome, nekariausime.“ Aišku, tai – akivaizdus melas. Ir vis tiek dalis tai priima.

Prof. dr. J. Z.: Bet yra šviesioji pusė, kuriai galima naudoti kalbą: Tu – švedas, į lietuvių kalbą atvedęs naują terminą.

J. O.: Iki pradėjom veikti Ukrainoje, terminas „pilietinė visuomenė“ buvo gerokai mažiau vartojamas. Ji kilo ir pati formavosi.

Pradėjau galvoti, kaip pavadinti tai, ką mes darome: tu nekariauji

su ginklu, tačiau labai kryptingai remi. Ypač konfliktų metu pasidarai labai jautrus kalbos sluoksniuose: kai turi įvardinti ir sau, ir kitiems, ką darai.

Po atviros Rusijos agresijos Ukrainoje pradžios stengiuosi kiek įmanoma Ukrainoje vartoti ukrainiečių kalbą. Pradedu taisyti ukrainiečius: jūs norite laimėti šitą karą – kalbėkite švariai, normaliai ukrainietiška. Jei ukrainiečiai nepradės kalbėti ukrainietiška, nežinau, ar jie laimės.

Prof. dr. J. Z.: Ankstesniame „Kalbos klube“ kalbėjome, kodėl čia, Lietuvoje, ukrainiečiai kalba rusiškai ir kodėl mes labai ramiai pereiname į jų kalbą.

J. O.: Aš feisbuko grupėse matau, kaip ukrainietis rašo: „Gdie rus-kaja škola?“ („Kur rusiška mokykla?“ – red. past.) Labai piktai ukrainietiška atsakau. Čia jau baigiasi diplomatija.

Prof. dr. J. Z.: Bet mes patys taip pat turime pagalvoti, kodėl leidžiame tokią situaciją, kodėl nesielgiame taip kaip Tu, kuris pataisai. Jei norime laimėti karą – laimėti karą mūsų galvose – turime labai aiškiai apsispręsti.

J. O.: Mes gyvename karo metu. Pas mus tam tikra prasme vyksta karas. Mane iš proto varo, kai žmonės galvoja: tai praeis.

Pastebėjau, kad darausi aštresnis, bet tuo pačiu auga tolerancija. Jei yra kiti, kurie turi idėją ir pagal tai elgiasi, aš tai toleruoju. Ir mokėti daug kalbų – nieko blogo. Tik turi sąmoningai žinoti, kodėl tai darai.

Prof. dr. J. Z.: Turiu Tavęs paklausti – kaip išmokai lietuvių kalbą?

J. O.: Iš gatvės – gyvenau prie Kalvarijų turgaus. Ir tuo pačiu sėdėjau prie stalo ir mokiausi labai formaliai. Reikia ir to, ir to.

Lietuvių kalba patraukė tuo, kad čia buvo politika, čia buvo pasaulio pokyčiai, atsirado naujos šalys, apie kurias beveik nežinojau. Tai buvo įspūdinga. Šiandien matome ukrainiečius, kurie atsilaiko. Panašiai buvo ir tada: lietuviai stoja prieš tankus.

Prof. dr. J. Z.: Prisimenu, kaip mes su Tavimi susipažinome: 1998 m. Tu atvažiavai į Nidą, į vertėjų seminarą. Gerai atsime nu savo antrą Tau pasakytą frazę: „Tavo mama lietuvė?“ Tu taip gerai kalbėjai lietuviškai, kad nepatikėjau, jog esi grynas švedas.

J. O.: Tai – noras kiek įmanoma priartėti. Ne tapti – aš esu kitoks.

Imkim mano susierzinimą dėl tų užsieniečių, kurie čia gyvena 20 metų ir dar sako: „Labą dieną, galiu kavą gauti?“ Kur jūs gyvenat?! Tu juk čia esi – stenkis!

Prof. dr. J. Z.: Kas Tave išauklėjo? Tu esi tas senųjų herojinį laikų idealistas.

J. O.: Aš – romantikas idealistas ir tuo pačiu truputį kontrabandininkas. Mano tėvas buvo ir mokyklos direktorius, ir brakonierius vienu metu. Mes savyje turime labai daug sluoksnių, tapatybių: kuo daugiau gali atskleisti savo sluoksnių, ypač kare, kur reikia motyvacijos – tuo geriau.

Prof. dr. J. Z.: Ačiū, kad esi, ačiū, kad darai tai, ką darai – tai taip svarbu, kad, ko gero, iki galo dar nesupratome, bet suprasime.

J. O.: Suprasime, kokie mes esame. Lietuviai – šaunuoliai, čia aš nieko negaliu pasakyti.

Rasti ir identifikuoti penkių Dainavos apygardos Šarūno rinktinės partizanų palaikai

Būrio vado Petro Bankietos-Kanapyno ir skyrininko Kazimiero Vaikšnor-Laimino palaikai rasti 2022 m. spalio 19 d. Leipalingyje, buvusios MGB būstinės kieme. Kitą dieną 30 metrų nuo jų buvo rasti Pietų Lietuvos partizanų srities vado Juozo Vitkaus-Kazimieraičio palaikai. 30 cm aukščiau P. Bankietos-Kanapyno ir K. Vaikšnor-Laimino palaikų, viduryje duobės, buvo įmesta užtaisyta granata – matyt, čekistai taip bandė apsidrausti, kad partizanai neišivežtų žuvusių bendražygių.

Palaikų paieškas vykdė Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras ir VŠĮ „Kultūros vertybių globos tarnyba“, partizanų tapatybės nustatytos DNR mėginių sugretinimo metodu ir antropologiniais tyrimais.

Taip pat atpažinti 1918 m. Leipalingio kapinėse reekshumuoti būrininko Boliaus Savicko-Strazdo, skyrininko Juozo Aleksonio-Mednio ir eilinio Stasio Bučionio-Kalniečio palaikai.

Vytienio grupės Liepos būrio partizanai. Iš kairės I eilėje guli: 3. Petras Bankieta-Kanapynas, 4. Bolius Savickas-Strazdas, II eilėje 3. būrio vadas Jurgis Ptakauskas-Liepa, III eilėje: 3. Konstantinas Vaikšnoras-Tigras, 4. Jonas Savickas-Žvirblis

Petras Bankieta-Medinis, Kanapynas (1918–1947)

Petras Bankieta gimė 1918 m. balandžio 30 d. Menciškės kaime (dabar Lazdijų rajonas), ūkininkų Andriaus ir Paulinos Bankietų šeimoje. Jis buvo vyriausias iš šešių vaikų.

1945 m. vasarį vienas iš Bankietų sūnų – Juozas Bankieta – prisijungė prie ginkluoto pasipriešinimo okupantams, pasirinkdamas Ažuolo slapyvardį. Deja, partizanu išbuvo tik tris mėnesius: gegužės 18 d. žuvo Puščios miške, būdamas 24-erių. Po dviejų dienų vietoj žuvusio jaunesnio brolio į partizanų gretas stojo 27-erių P. Bankieta, pasirinkęs Medinio slapyvardį. Pradžioje buvo A (Dainavos) apygardos Šarūno rinktinės Vytenio grupės (kuopos atitikmuo) Liepos būrio partizanas, vėliau – skyriaus vadas, slapyvardį pakeitęs į Kanapyno (Kanapinsko), galiausiai – trečiojo būrio vadas.

1946 m. balandžio 16 d. Puščios miške A apygardos vadas pulkininkas leitenantas Juozas Vitkus-Kazimieraitis skyrininką Kanapinską apdovanojo juostele – partizanų žymeniu „Už narsumą“ (medžiaginė juostelė su išilginiais dryžiais buvo

prisiuvama prie partizaninės uniformos).

Keršydami už brolių Petro ir Juozo Bankietų pasipriešinimą, sovietai visą Bankietų šeimą 1945 m. ištrėmė į Sibirą: tėvą Andrių, mamą Pauliną, brolių Antaną, seserį Juliją ir dvynukes Anelę ir Onutę. Tėvas ir dvynukės iš tremties nebegrižo.

P. Bankieta-Kanapynas žuvo 1947 m. lapkričio 5 d. Krivonių kaime, būdamas 29-erių. 1947 m. lapkričio 6 d. Šarūno rinktinės įsakyme rašoma, kad „š. m. lapkričio 5 d. mūšyje su NKVD didvyriškai žuvo LDK Vytenio grupės 3-jo būrio vadas „Kanapynas“ ir kovotojas „Erdžius“. Kadangi Erdžiaus slapyvardį turėjo partizanas Vaclovas Vaikšnoras, kilęs iš gretimo Sventijansko kaimo, manytina, kad partizanų įsakyme yra įšivėlusį klaidą. Pagal DNR ir antropologinius palaikų tyrimus nustatyta, kad kartu su P. Bankietos-Kanapyno palaikais užkastas Vytenio grupės antrojo būrio skyrininkas Kazimieras Vaikšnoras-Laiminas.

Kazimieras Vaikšnoras-Laiminas (1910–1947)

Kazimieras Vaikšnoras gimė 1910 m. Buteliznos kaime (dabar

Buteliūnų k., Druskininkų rajonas). Buvo vyriausias vaikas ūkininkų Vincento Vaikšnoro ir Onos Vaikšnorienės (Žakevičiūtės) šeimoje. Kartu augo dar trys sūnūs ir dukra.

Trys broliai – Kazimieras, Alfonsas ir Konstantinas – prisijungė prie ginkluoto pasipriešinimo okupantams, ketvirtas, jaunėlis Antanas, buvo moksleivis, tad negalėjo tapti partizanu. Du broliai partizanai žuvo: K. Vaikšnoras-Laiminas – 37-erių, Konstantinas Vaikšnoras-Tigras – 27-erių (1949 m.), o trečiasis – Alfonsas Vaikšnoras-Uola, būdamas 35-erių, sužeistas pakliuvo į nelaisvę ir buvo nuteistas kalėti lageryje.

Vyriausiasis brolis Kazimieras Vaikšnoras iki ginkluoto pasipriešinimo buvo pasiturintis ūkininkas, vedęs Bronę Gavutytę ir susilaukęs dviejų vaikų, kurie, deja, po gimimo greitai mirė. Trečias vaikas – sūnus Kazimieras – gimė Kazimierui Vaikšnorui jau būnant partizanu.

1945 m. balandį Kazimieras Vaikšnoras davė partizano priesaiką, pasirinko Laimino (Laimyno) slapyvardį, priklausė A (vėliau – Dainavos) apygardos Šarūno rinktinės Vytenio grupei/kuopai (vėliau pervadintai į Vytenio tėvūniją). 1946 m. balandžio 16 d. Puščios miške A apygardos vadas pulkininkas leitenantas Juozas Vitkus-Kazimieraitis apdovanojo Laiminą juostele – partizanų žymeniu „Už uolumą“.

Vėliau Kazimieras Vaikšnoras-Laiminas tapo antrojo (Liepos) būrio Liūto skyriaus vadu. Liepos būrys veikė Gerdašių, Lipliūnų, Mizarų, Diržų, Kaziulių, Sventijansko, Krivonių kaimų apylinkėse. KGB agentūriniuose pranešimuose ne kartą pažymima, kad Vaikšnoro vadovaujamas Liūto skyrius labai drausmingas, kovotojai – jauni ir uniformuoti. Štai 1947 m. birželio 23 d. MGB agentas Miškas pranešime čekistams Vaikšnoro skyrių apibūdino taip: „Jų iš viso buvo 10

vyrų, visi jauni, ginkluoti šautuvais, visi apsirengę naujutėlaite tamsiai žalios spalvos uniforma, ant kairiosios rankovės trispalviai antsiuvai (geltonos, žalios ir raudonos spalvos), lietuviškomis kepurėmis ir aušiniiais batais.“

Kazimieras Vaikšnoras-Laiminas žuvo 1947 m., manytina, kad lapkričio 5 d. kartu su Vytenio grupės trečiojo būrio vadu P. Bankieta-Kanapynu, nes su juo kartu buvo užkastas vienoje duobėje Leipalingio MGB būstinės kieme.

Pagal antropologinius tyrimus darytina prielaida, kad dar gyvas Laiminas buvo smarkiai kankinamas, ir tai galėjo tapti mirties priežastimi: galvos kaulai suskaldyti, rankos – išsukinetos, krūtinės srityje kaulai ypač suirę (smarkaus daužymo į krūtinę požymis).

Bolius Savickas-Strazdas (1916–1949)

Bolius Savickas gimė 1916 metais Mikalinos kaime (dabar

Lazdijų raj.), valstiečio Florijono šeimoje. Savickai turėjo tris sūnus – Bolių, Joną ir Juozą bei dukterį Stefą.

Bolius partizanu tapo 1944 m., būdamas 28-erių, pasirinko Strazdo slapyvardį. Buvo Dainavos apygardos Šarūno rinktinės Vytenio grupės/kuopos (tėvūnijos) Liepos būrio būrininkas.

Viename didžiausių Dzūkijoje mūšių tarp partizanų ir sovietų – Panaros kautynėse – buvo sužeistas į koją.

1946 m. balandžio 16 d. Pūščios miške A apygardos vadas pulkininkas leitenantas Juozas Vitkus-Kazimieraitis būrininką Strazdą apdovanojo juostele – partizanų žymeniu „Už narsumą“. Strazdo brolis skyrininkas Jonas Savickas-Žvirblis buvo apdovanotas juostele „Už uolumą“.

Broliai Savickai buvo aktyvūs kovotojai, jų bijojo vietos kolaborantai ir sribai.

Strazdas žuvo 1949 m. balandžio 18 d. Vilkininkų kaime, Marijonos Stravinskienės sodyboje esančiame bunkeryje, kartu su Stasiu Bučioniu-Kalniečiu. Po agento Žmona išdavystės bunkerį apsupus MGB kareiviams ir pasiūlius partizanams pasiduoti, šie atsakė ugnimi.

Atliekant antropologinius tyrimus Strazdui nustatytas šautinis sužalojimas kaktos srityje ir kairiojo alkūnkaulio lūžis be gijimo požymių – matyt, kritus po šūvio. Taip pat nustatyti anksčiau patirti sužeidimai: sugijęs dešiniojo žastikaulio lūžis su žymia kaulo deformacija ir sugijęs kairiojo šėvikaulio lūžis. Rekonstruotas Strazdo ūgis – 167 cm.

Strazdo ir Kalniečio palaikai buvo atvežti ir viešai niekinti Leipalingyje, vėliau įmesti į vieną duobę veidu žemyn ir užkasti netoli MGB būstinės.

Strazdo jaunesnis brolis Žvirblis žuvo po mėnesio – 1949 m. gegu-

žę. Kitas brolis Juozas ir sesuo Stefa Kuckailienė su dviem vaikais buvo ištremti į Sibirą, jos vyras Bolis Kuckailis – įkalintas lageryje.

Stasys Bučionis-Kirvis, Kalnietis (1908–1949)

Gimė 1908 m. Kaziulių kaime, Leipalingio valsčiuje, ūkininko vidutinioko Kajetono Bučionio šeimoje. Šeima buvo gausi – Stasys turėjo šešis brolius ir seserį. Tačiau likimas juos išbarstė, tad kaimynai sakydavo: vyrų buvo pilna troba, o liko tik keli, net žemes vos gali apdirbti. Boleslovas ir Karolis dar prieš karą išvyko laimės ieškoti į Braziliją, Antanas žuvo kovoje su bermontininkais, Jonas turėjo knygyną Leipalingyje, tačiau karo metu jam sudegus išvyko gyventi į Alytų, vėliau – į Kauną. Vladas gyveno Ukmergės rajone, sesuo Marytė ištekėjo, tapo Lepeškie- ne ir gyveno Alytuje. Tad kartu su tėvu ūkyje šeiminkavo brolis Juozas su šeima ir Stasys.

Stasys Bučionis buvo liesokas, rusvų plaukų vienišius – šeimos neturėjo. Į partizaninį judėjimą

įsijungė jo pradžioje – 1944 m. Tapo A (vėliau – Dainavos) apygardos Šarūno rinktinės Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytenio grupės/kuopos (vėliau tėvūnija) partizanų, pasirinko Kirvio, vėliau – Kalniečio slapyvardžius. Sūnėnas Algimantas prisimena, kaip naktimis į jų trobą prigužėdavo partizanų, rūkydavo ir kalbėdavo apie susirėmimus su čekistais, o išeidami palikdavo jam saldainių.

Kalnietis žuvo 1949 m. gegužės 18 d. Vilkininkų kaime, Marijonos Stravinskienės sodyboje esančiame bunkeryje, kartu su Boliumi Savicku-Strazdu. Po išdavystės bunkerį apsupus MGB kareiviams ir pasiūlius partizanams pasiduoti, šie atsakė ugnimi.

Pagal antropologinių tyrimų duomenis darytina prielaida, kad Kalnietis nusišovė. Rekonstruotas Kalniečio ūgis – 175 cm.

Abiejų partizanų palaikai buvo atvežti ir viešai niekinti Leipalingyje, vėliau įmesti į vieną duobę veidu žemyn ir užkasti netoli MGB būstinės.

Stasio Bučionio-Kalniečio brolis Juozas 1948 m. gegužę buvo ištremtas į Sibirą, jo šeimą pavyko išgelbėti paslapčia išvežus į Noragėlių kaimą.

Juozas Aleksonis-Medinis (1917–1948)

Juozas Aleksonis gimė Veršių kaime (Leipalingio valsčius, dabar Druskininkų savivaldybė), Petro ir Mikalinos Aleksonių šeimoje. Buvo vyriausias iš šešių vaikų, turėjo dar du brolius – Petrą ir Edmundą ir tris seseris – Oną, Janę ir Eleną.

Partizanų tapo sovietams antrą kartą okupavus Lietuvą – 1944 metais, būdamas 27-erių. Įstojo į A (vėliau – Dainavos) apygardos Šarūno rinktinės Karininko Juozapavičiaus grupės/

kuopos (vėliau tėvūnija) partizanų gretas, pasirinko Medinio slapyvardį. Šarūno rinktinės vado Kariūno (Benedikto Labėno) įsakymu nuo 1947 m. spalio 31-osios Medinis paskirtas Karininko Juozapavičiaus grupės, vadovautos tą dieną žuvusio Antano Grušausko-Siaubo, 1-ojo

būrio 2-ojo skyriaus vadu.

1946 m. balandžio 16 d. Pūščios miške A apygardos vadas pulkininkas leitenantas Juozas Vitkus-Kazimieraitis J. Aleksonį-Medinį apdovanojo juostele „Už uolumą“.

J. Aleksonis-Medinis žuvo 1948 m. rugsėjo 27 d. Cimaniūnų kaime (dabar Druskininkų savivaldybė).

Antropologinių tyrimų metu konstatuota, kad Medinis žuvo dėl mirtinų sužalojimų pilvo srityje, todėl darytina prielaida, kad tai galėjo įvykti dėl sprogimo. Rekonstruotas jo ūgis – 168 cm.

Po žūties Juozo Aleksonio-Medinio kūnas buvo niekintas Leipalingio aikštėje, po to – užkastas.

Už sūnaus pasipriešinimą okupantams J. Aleksonio mama Mikalina Aleksonienė 1947 m. buvo ištremta į Sibirą.

Nuotraukos iš LGGRTC ir asmeninių archyvų

Juozapavičiaus grupės Siaubo būrio partizanai. Iš kairės I eilėje 1. būrio vadas Antanas Grušauskas-Siaubas, II eilėje 2. Juozas Aleksonis-Medinis

Iš Šlynakiemio į Žagarius

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Gražūs mūsų kaimų ūkiai, darbštūs jų savininkai, išsaugoję tėvų, senelių papročius, labai mylintys žemę, gimtinę. Gera matyti mūsų žmones, besidarbuojančius namuose ir laukuose. Lai lydi juos sėkmė ir džiaugsmas. Tikrai visi labai stengiasi, dirba. Vieniems būna lengviau, kitiems sunkiau, sekasi geriau arba prasčiau – visai taikosi. Taip buvę nuo senovės. Apie praeities verpetus Žagarių kaimo buvusi ūkininkė Anelė Jakčinskienė pasakoja: „Kodė vieniems duotas langvas gyvenimas, o kiciem sunkus nuo gimimo iki smercies? Daug ir sunkiai dzyrbom su vyru Jonu, laikėm karves, kiaulas, arklius. Jis gerai prižūrėjo, daug palengvino, jau rankom ciek nereikėj. Buvo, kad sekėsi, buvo ir kitap, nei norėtūsi...“

Gimiau Lietuvoj, vaikystė Šlynakiemin. Ištekėjau už Jono iš Agurkių, ale gyvenom iki sanatvės Žagaruose.

Iš šeimos albumo

Anelė Jakčinskienė

O supiršo piršlys. Taikėsi piršlių, vieni prajuokina, kici nuliūdžina. Va sykį paskinkis porų arklių iš anos parapijos atvykėlis pas kaimynus va tep klausės: „Pasakykit, kur ca gyvena Paznėkas, ba musec karvį parduoda, musec...“ Tokia paslaptis būdavo, kad neišiduoc, kad tai piršlys, tai sumina, kad ieško kumelės, tai karvės pirkc...

Su vyru Jonu Jakčinsku, kilusiu iš Agurkių kaimo, iš Šlynakiemio – mano namų – in Žagarus nuvėjom pas jo giminaicus Vincų ir Onų (Pecukoniūtį) Kmieliauskus, buvom jiem už augycinius. Geri sanukai, savo mažukų sūnelį jauni būdami palaidoj, sielojos, kitų vaikų nesuslaukė, o ligos ir sanatvė nelauktai ir nematanc atėj. Apsibuvom, rodės, ir jiem langviau, ir mumiem kap dovana iš dangaus, ale darbo per akis, cik spēk sukcis, ir rūpescų nebrokau. Viskas arkliais, rankom, šakėm, nelangva kalvota kolonija apdzyrbc. Vyras labai gerai prižūrėj arklius, karvės davė pelno, prasgyvenom. Užaugo dzvi dukterys. Prikibo ir mumiem nelauktai ligos ir negalavimai. Vyras numirė. Mes toliau ūkinykavom, ale jėgų maža, raikėj kiciem išnuomuoc.“

Anelės vaikystė kaip daugelio buvo varginga. Daug vargo ir baimės patyrė jos tėvai Antanas ir Ona (Jonuškaitė) Paznėkai. Jie turėjo palikti užgyventą turtelį, namus. Arkliais pakinkyta brikele išvyko Lietuvon. Labai mylėjo Lietuvą, bet karo metais ji buvo kitokia ir teko matyti bei patirti daug vargo ir baimės.

NE SAVO VALIA LIETUVOJE

„Iš vienos vietos kėlė kiton, – tęsia Anelė Jakčinskienė. – Cik apsibūna, tuoj liepia išaic... Mažai pamenu

tėvo pasakojimų... Gyvenc tėvam teko su kitom keturom šaimynom ir dalycis vienu virtuvi, tuom pacu bliūdu ir puodu. Sykiu dzyrbc, augyc duonų, paukščų, kad šaimynai būt ko valgyc. Ilgai neužsibuvo vienoj vietoj. Cik apsirato – tuoj nukraipė link Vilkaviškio, Krūkų kaimi ir aš prigimiau. Paskui mani an rankų mažukį per rubežį vežės jau namo, cik iš pasakojimų žinau, kad labai bijojos miškinių, katriej prisidengį gerų kovotojų vardu užpuolinėj ir grobė ir tep menkų užgyventų turtelį. Ale kap laido grįžc namo, nieko nelaukį vaikelius susdėjo ir atgal... Tvirti rusų kariškiai laikė arklius, tai saviem neliko pastogės. Šaiminykas – tėtė kap cik inrodė, kad ca jo namai. Klausinėj, o tai kodė ūkį buvo palikis... Ale insilaido.

Kap pamisnu, tankiai prismenu savo tėvus. Ir tokių jaunų mamų. Kap ji turėj pergyvenc neramumus. Jokios spakainiai permiegotos nakcies, robavojimai... Sakyta, kad mūs mamai nuo tų neramumų ir liga prikibo. Jai buvo cik 39 metai, kokia jauna, ir turėj palikc šitų gyvenimų... Kiba nujautė, kad ilgai nepagyvens, labai norėj, kad graicau namo. Sykį pamatė, kap numirusį kavoj. Iškasta duobė, o joj vanduo. Irgi persigando, kap grabų nulaido in duobį ir vandenin apsėmė. Tai sakydavo: net po smercies raikt vargc – vandenin mirkc, nu ne...

Lietuvoj kap buvo, tai aš užgimiau. Ca grįžo, irgi frontas buvo. Mani an rankų, maža buvau. Kap paėmė viduravimas, jau misno, kad mirsiu. Ale kaimynė pasakė, kad Vaitakiemin rusų tokia kap ligoninė, ir mani tynajus pagydė.

Anelės mama Ona Jonuškaitė-Paznėkienė

Visokių jų taikės: gerų ir ne. Sykį užėjo kokia tai gauja, tėvelio sasarį išsivedė, ale kiek paėj ir ji atsiliko. Jiej pirmi, o ji paskui, aidamai šovė galvon, kad pabėgc. Išjautus momentų kap rovē in krūmus, ir nusdavė pabėgc. Ot, gerai, kad nakcies prieblanda kap dapadėj. O tankiai mūs mergiotes vesdavo an raikalo, ir jau žinia buvo. Ale kapgi – gyvenc raikėj, ne visadu nusduodavo pabėgc ir paskavoc. Vis-ko taikės, neramus laikas...“

GEROJI PAMOTĖ

„Anksci mirus mamai, tėtė parvedė pamotį. Iš pasakų žinojom, kad antra mama nemyli siratų, ir net biskį bijojom, – prisimena Anelė. – O buvo visai atvirksčiai – kokia gera antra mama, miniu geru žodzu ir meldzuos, kad ir kiciem tokios taikytųs. Mama tai iš Šlynakiemio, kap tėtė, to paco kaimo abudu. Buvom keturi maži vaikai, likom siratos, kap mirė mama. Palei grabų teta laikė mažukį, 2 metų, mano sasutį, jos vardas Aldutė, an rankų, aš jau 5 metų, ir da

broliai abudu vyrasni. Trise kap paūgėjom – in mokyklų ainam, o tėtėi in laukus. Tai sakydavo: norbi kišaniun dėkis tų mažukį, gi raikia laukai arkliais apdzyrbc. Tode grait rado naujų žmonų, o mumiem kitų, necikrų mamų. Nu ji buvo visadu teisinga ir labai gera, su tėti suslaukė da trijų vaikų, o mumiem brolio ir sasutį. Vien geru žodzu miniu pamotį, katry cikrai visiem vaikam – mumiem keturiem, pirmos mamos, ir savo trim – buvo vienodai reikli ir vienodai kožnų priglaudė, paglostė, o kap raikėj, pabarė. Niekadu nemušė, cik žodzu pamokino, ale kap maistų – visiem vienodai ruošė, neskyrė, kad ca jei gerasnis kąsnis, tai mano vaikam... Visi iš vieno puodo ir tų pačį valgėm. Ne sykį pamisnu, kad mūs cikra mama ca patyrė karo baisumų ir neramumų, ale nor po smerci galėj ramiai ilsėcis, iš dangaus macydama, kap mus gražai augina pamotė, nauja mama. Tai nor jai ramu ir dzaugėgs sykiu su mumiem. Žinia, gausi šaimyna, trūkumas ir apsiausto, ir valgio, ale vis kap nor vertėsi tėvai, ir mes paaugį mačinom jiem ir ėjom in talkas, vis grošis prie grošo. Cik kap dzidesnė buvau, sužinojau, kad ca necikra mama. Visi vadinom mama: ir cikri jos vaikai, ir ne. Visgi vaikam mažasnis vargas su pamoti, negu paciem su tėveliu būc. Va mano cikri broliai ir sasuoį jau numirį, o antros mamos turu jaunesnius broļį ir dzvi sasutes. Kap smagu, kap atlanko, paskambina ir jiej, ir jų šaimynos. Kap dzaugiuos, kad tėviškėj sasaras sūnus jau ūkininkauna, ir da

kap gerai ir gražai tvarko namus, ūkis geras, gražus, darbštūs visi.“

ANAVO STOTIS

„In traukinį Anavo stotin labai arci mumiem iš Šlynakiemio, o cik 1 zlotas kainavo bilietas in Suvalkus, ir traukinys net tris sykius kursavo perdzien, – toliau pasakoja Anelė Jakčinskienė. – Anavi kasos nebuvo, tai kap kadu konduktoros net nespėja apeic visų insėdusių, kad apibilie tuoc, ir jau raikia iškopc Suvalkuose. Sykį tėvai pirkto lovų, tai sutarė ir parvežė in Anavų traukiniu, o paskui iš stoties arkliais namo. Daug kam prisdavė. Ir nuvežė kų nor, ir parvežė, traukiniu patogų. Buvo ir arci mumiem. Labai dzaugėmės.

Tai tep netoli turėjom ir ne cik pacyc keliavom apsipirkc ar kitais raikalais, ale ir dusyk in mėnasį saradom in turgavietį. Palei Konopnickos parkų buvo vieta, turgus. Kas kų norėj – pardavinėj ir pirkto. Pamotė suruoša maisto: sviesto naminio, sposkoį sumušto, smetonos, sūrų, gaidukų, tai mani ėmė ir sakė: „Imk, panėšk.“

Cilė Jonuškaitė-Miliauskienė, Anelės brolis Bronius ir Anelė

Tai man džiaugsmas, kad ne cik traukiniu važuosiu, ale ir miesti būsiu. Atgal nusperka vė druskos, cukro, žibalo, tai tepgi mačinau – panešu.

Daug kas keliavo, o da buvo ir vagonai, taikės macyc, kap atkabinai, palieka vagonus, ir gaspadorai pripylodo malku, medzais. O palei mūs namus tokias dzidelis kalnas, tai nabagai arkliai kap trūkojos, kol užkrautų medzais vežimų užtraukia in viršų. Maža buvau, ale net širdzis drabėj, kap gaspadorai lazdom mušė arklus, kad nesustot, o išsyk užtraukt nuo apacos kalno iki viršo, iki vagono. Taikės, kad keli suvažuoja, prie dzviejų arklių prikinko da tracų kaimyno, paskui vė anas paskolina savo arklio kitam vežimu užtraukc. Iš Gilušgiro vežė medzus Jonas Tumelis su tėvu Jonu Tumeliu ir daug kitų. Sakydavo, kad iš gaspadarkos nepadaro pinigų padotkam apmokėc, todė ieškoj kur dadzyrbc. Nu matiau, kokias tai vargas, o kap pamisnu: kol jie rankom pagaliais drūngais užkelia tuos medzus an vežimų, tai net negerai daros. Ot, žmonės vargo, ale mokėj suveic, pasišnekėc, pasibūc, pasrodavyc, vieni kiciem mačino. Užtraukį vežimus an kalno ir iškrovį an traukinio vagonų ateidavo pas mūs tėtį an papiroso, pasišylc. Tai ir arkliai pailsi, arkliai paduoda abrako maišalin acivežį, o susėdį pasibūna. Ir jau visi pasiils: ir arkliai, ir žmonės.“

APIE ŠVENTES

Mano pašnekovė užsimena, kaip seniau švęsta Grabnyčias ir Verbų sekmadienį: „Pirmiau buvo labai raikalyngos žvakės, ba ar kas kaiminystoj mirė, ar giminėj, tai kvietkų nenešė kap dabar, o grabnyčų padeda palei nabašnykų. Mes turėjom 6 kilometrūs in Pūncko bažnyčų, tai imam grabnyčinį žvakį po pažastim ir pėsci in grabnyčines pamaldas, kad pašvencyt kunigas. Mišos gražos ir labai šventė seniau visi tūdzien. Kap vyras mano iš Agurkių kaimo, tai jo brolienės tėtė gerai darė vaškines žvakes, jis

bicinykas, muzikantas Balyta.

O prieš Verbnyčas tai mažai kadu, kad ankscau palaikyc šakutį, kad lapukai išsprogtų, ale tai aidami in bažnyčų nuslaužam po šakutei karklo, ir jau verba skaitės. Pašvencytų mama dėj už švento abrozo an virtuvės sienos.

Kap Grabnyčas, tep Verbnyčas labai šventėm: nevalia dzyrbc, raikia bažnyčon.“

VIENUOLĖ ALDONA

Anelė Jakčinskienė papasakoja ir apie savo seserį Aldoną, tapusią vienuole: „Šlynakiemio kaimi užaugo ne cik kunigai Bronius Kuculis, Alfonsas Jurkevičius, ale ir mano sasuoj vienuolė Aldona Paznėkaitė. Ji prigimė, kap tėvai jau grįžo namo. Mani tai an rankų parsinešė iš Lietuvos, ir du mūs brolukai parėj iš Lietuvos... Iš vienuolyno vasarom parvykdavo vienuolė Mikasė Aleksaitė iš Žvikelių, mūs tėtės sasarės duktė. Tai tankiai pas mus nakvodavo, kap pargrįždavo traukiniu in Anavų vakarais. Panakvoja, o ryti in Žvikelius. Jau nuo mažumės mano sasuoj buvo insimylėjus tų vienuolės sutanų ir savi vaizdavos nuo vaikystės. Tokia graži šita Aleksų Mikasiukė – visi sakė. Ir da girdėdavo sakanc, kad ji tėvam dangaus vartus adaris...“

Žūrėdama in šitų Mikasiukį vienuolukį, mano sasuoj negalėj akių acitraukc, kap jai gražu. Ir paci labai norėj būc tokia... Pas jų pasprašė adreso ir nurašė laiškų vienuolynan. Priėmė jų išsyk. Iš

namų nenorėj tuščom rankom išlaisc. Tėvas tuoj pasgavis nuvežė in Suvalkus baronų parduoc, už gautus pinigus nupirko kaldrų, padušų, tetos Magdukė ir Anelė pasiuvė marškinių, paklodų. Ir tep su klumokucu ir klumoku išlaido traukiniu in Varšuvų. Paskyrė pradzoj, kur prascau, paskui po mokyklai jų paskyrė in Studenų, stebūklais garsių vietelį, tai jai netoli pas mus buvo, todė tankiai ir ca buvodavo. Visgi traukė namai kap kožnų. Instojo jinai in pranciškonės vienuoles, labai paciko ir dzaugės. Ir mumiem kiek dzaugsmo. Graži, vasarom šviesiai melsvu sutanu, o žiemom juodu kamžu su baltu apykakli ir apvadu an skepetos. Paskucinius metus vė skyrė Aldonų Paznėkaitį, mano sesį, in Varšuvos pranciškonių vienuolynų. Ca mirė ir palaidota.“

Taip ir baigiame pokalbį su Anelė Jakčinskiene. Nuoširdžiai dėkoju jai už pasakojimus.

Antra iš kairės Anelės sesuo Aldona Paznėkaitė vienuolyne

Čiobrelis išrinktas 2023 metų vaistiniu augalu

Siekdami puoselėti senąsias vaistažolininkystės tradicijas, supažindinti visuomenę su vaistinių augalų įvairove, jos gausinimu ir racionaliu vartojimu, Vytauto Didžiojo universitetas (VDU), Lietuvos farmacijos sąjunga ir UAB „Švenčionių vaistažolės“ suorganizavo „Vaistinio augalo 2023“ rinkimus.

Visuomenės, farmacijos bendruomenės balsavimu ir komisijos sprendimu šių metų vaistažole išrinktas čiobrelis. Specialistai atkreipia dėmesį, kad šis daugumai puikiai pažįstamas vaistinis augalas ne tik lengvina kosulio ir peršalimo simptomus, gerina virškinimą, bet ir turi kontraindikacijų bei nepageidaujamų poveikių, į kuriuos būtina atsižvelgti.

Jau tradicija tampantys metų vaistinio augalo rinkimai šiomet skirti paminėti VDU Botanikos sodo įkūrimo 100-ąsias metines ir UAB „Švenčionių vaistažolės“ 140-ąsias metines.

Renkant metų vaistinį augalą, siekiama atkreipti visuomenės dėmesį į vaistinių augalų pažinimo svarbą, jų racionalų vartojimą įvairiose srityse. Supažindinti su augalinių vaistinių preparatų ne tik gydomosiomis savybėmis, bet ir kontraindikacijomis, šalutiniais ir nepageidaujamais poveikiais bei sąveika su įvairiais kitais vaistais.

Prieš pradėdant gydymo kursą, rekomenduojama pasitarti su gydytoju arba vaistininku – tai licencijuoti medicinos ir sveikatos mokslų krypties specialistai, aktyviai teikiantys profesionalią informaciją tiek apie sintetinius, tiek augalinius vaistinius preparatus. O besidomintiems

vaistiniais augalais ir iš jų pagamintais augaliniais vaistais rekomenduojama šias žinias gilinti iš recenzuojamų mokslo leidinių – monografijų, knygų bei specializuotų žurnalų.

IŠ PENKIŲ FINALININKŲ IŠRINKTAS ČIOBRELIŠ

Rinkimų rezultatus vienu trečdaliu lėmė viešas visuomenės balsavimas, o dviem trečdaliu – specializuotų komisijos sprendimas. Komisijos nariai įvertino visuomenės bei medicinos ir farmacijos bendruomenės 2023 metų vaistinio augalo rinkimų rezultatus pagal vertinimo kriterijus:

- Lietuvoje paplitę ir auginami, visuomenei gerai žinomi ir dažnai vartojami perspektyvūs vaistiniai, prieskoniniai (aromatiniai) augalai;
- kokybiška, saugi ir veiksminga vaistinė augalinė žaliava bei iš jos pagaminti preparatai ir jų poveikis žmogaus organizmui, pagrįstas moksliniais tyrimais.

Į finalą pateko penki vaistiniai

Vaistinis čiobrelis

augalai: čiobrelis, vaistinė ramunė, kartusis kietis, vaistinis šalavijas, vaistinis valerijonas. 2023 metais pripažintas prioritetas vaistiniam augalui – čiobreliui.

Lietuvoje natūraliose augavietėse auga paprastasis (Thymus serpyllum L.) ir keturbriaunis čiobrelis (Thymus pulegioides L.), o introdukuoti – vaistinis (Thymus vulgaris L.) ir ispaninis čiobrelis (Thymus zygis L.).

Prieš mirgantį ekraną

BIRUTĖ BURDINAITĖ-OŁÓW

Gintarė: Ei, kur *pilotas*? Šiandien 17 valandą per LNK – žymaus *bliuzmeno* iš Jungtinių Amerikos Valstijų koncertas. Ne vienas *bliogeris* jį vadina žymiausia šių laikų bliuzo žvaigžde.

Erika: Tai kad jau beveik 18 valanda...

Gintarė: Nieko, bent koncerto pabaigą išklausysiu. Aš po darbo *kaip taisyklė* užsuku į netoliese esantį *outletą*. Šiandien *kaip sykis* aptikau nemažai naujų suknelių, tad ilgokai užtrukau.

Erika: Še *pilotą*... Kai baigsis koncertas, neišjunk televizoriaus. Žiūrėsiu filmą.

Gintarė: Kokį?

Erika: „Isikūnijimas“. Mačiau *trailerį* – atrodo, įdomus.

Gintarė: Gerai. O, dar dainuoja tas *bliuzmenas*. Iš tiesų puikiai! Sėsk, paklausyk.

Erika: Tikrai *maloniai klausosi*...

Gintarė: Na, ir pasibaigė... Galėsi žiūrėti filmą. Aš einu ruošti *tortilių*. O ar galėtum rytoj nupirkti *vasabi*? Sekmadieniui pagaminsiu *suši*.

Erika: Gerai, nupirksiu.

Gintarė: Iš kalno ačiū.

Erika: Šiandien buvau butų kooperatyve dėl to *būk tai* neatidėliotino reikalo. Sekretorė pasakė, kad virši-

ninkas *pas save*, tai ir užėjau. Pasirodo, *viso* turime sumokėti 500 zlotų, *tame* už vandenį – 230 zł.

Gintarė: Tai dar ne tiek daug. Maniau, kad reikės daugiau.

Erika: Aš irgi taip maniau. O dar užteks pinigėlių ir naujoms *frizūroms*, ir *tipsams*. Juk reikia pasiruošti *Mokytojo dienai*...

Gintarė: Cha cha cha, taigi... Dar ir *fitneso* klube ar *jėgainėje* praverstų apsilankyti...

Pokalbyje pavartota nemažai vengtinų svetimžodžių. Štai jų atitikmenys: *pilotas* – *nuotolinio valdymo pultas*, *bliuzmenas* – *bliuzo atlikėjas*,

bliuzininkas, *bliogeris* – *tinklaraštininkas*, *outletas* – *išparduotuvi* (paprastai taip vadinamos garsių gamintojų drabužių išparduotuvės), *traileris* – *anonsinis filmukas*, *pristatomasis filmukas*, *tortillia* – *tortilija*, *wasabi* – *pipirkrieniai*, *wasabiai*, *suši* – *sušis*, *frizūra* – *šukuosena*, *tipsai* – kosmet. *pridėtiniai nagų galiukai*, *fitnesas* – *kūno rengyba*, *lengvasis kultūrizmas*, *sveikatingumo aerobika* (angl. *fitness aerobics*).

Dėl lenkų kalbos įtakos mūsų krašte *treniruoklių salė* neretai pavadinama *jėgainė* (plg. lenk. *siłownia*). O *jėgainė* – tai įmonė ar įrenginys, teikiantys energiją (elektros, mechaninę). Gali būti elektros, garo, vėjo *jėgainė*.

Dialoge įsivėlė ir keletas neteiktinų vertinių. Užuot vartoję *kaip taisyklė*, sakyme – *paprastai, dažniausiai*, pvz.: *Kaip taisyklė (Paprastai) pirmiausia brangsta naftos produktai*. Vietoj *kaip sykis (kartas)* vartokime *kaip tik*, pvz.: *Kaip sykis (Kaip tik) ruošiausi tau skambinti*. Iš kalno keiskime *iš anksto*, pvz.: *Iš kalno (Iš anksto) aciū*. Vietoj *būk tai* galime vartoti: *esą, neva, girdi, kad, lyg, tartum*, pvz.: *Žmonės kalbėjo, būk tai (esą, kad, neva...) jis išvykęs į Ameriką*. Venkime žodžių junginio (*būti, eiti*) *pas save*, jį keisdami (*būti*) *savo kabinete, kambaryje* ir kt., (*eiti*) *į savo kabinetą, kambarį* ir kt., pvz.: *Viršininkas pas save (savo kabinete)*. *Einu pas save (į savo kabinetą, kambarį)*.

Veiksmažodžio *klausyti* sangražinė forma nevertotina neveikiamosios rūšies reikšme (jeigu veiksmas negali vykti savaime), taigi sakinį *Tikrai maloniai klausosi...* reikėtų taisyti – *Tikrai malonu klausytis...*

Bendrajam kiekiui reikšti ar sumuojamai lentelės eilutei pavadinti vartojamas *iš viso*, ne *viso*.

Tame (tarpe, skaičiuje) nevertotinas nusakant įskaičiavimą į ką nors. Jei minimas išskyrimas iš pinigų sumos ar kokio kiekio, *tame (tarpe, skaičiuje)* tinka keisti *iš jų*, pvz.: *Tėvas žemės turėjo dvidešimt hektarų, tame (iš jų) šešiolika hektarų ariamos*. Kitais atvejais minint įtraukiamą kiekį tinka junginys *tarp jų*, pvz.: *Išvykoje dalyvaavo penkiolika žmonių, tame tarpe (tarp jų) ir vienas gydytojas*.

Kalbant apie šventes, dienas ir panašias progas, susijusias su tam tikra žmonių grupe (pagal profesiją, specialybę, socialinę padėtį ir pan.), vartotina daugiskaita, pvz.: *Mokytojų, studentų, gydytojų, karių, darbininkų diena* ir pan. Vienaskaitos formos vartojamos apibendrinta simboline reikšme – jomis žymimos sąvokos, kurioms teikiama išskirtinė reikšmė ir pagarba, pvz.: *Motinos diena, Tėvo diena, Moters diena*.

Gegužės 9 d. **Aldona Batvinskienė** iš Valinčių švęs 90-ąjį gimtadienį.

*Dėkui Tau, Mama, už nemigos naktis,
Už mokymą pažint gyvenimą,
Už meilės, džiaugsmo kupinas akis,
Už viską šiandien Tau dėkojam, Mama.
Tu pirmoji nušluostei mums ašarą,
Kai suklypom nužengę toli,
Ir parodei tiesiausią gyvenimo kelią,
Kurio einam dabar mes visi.
Tu labai mums reikalinga, Mama,
Laukianti, atleidžianti, gera.*

Mylimą Mamą, Močiutę ir Promočiutę sveikina ir geros sveikatos, stiprybės bei Dievo palaimos linki

*Dukra, sūnus, marčios,
anūkai ir proanūkiai*

PARDUODU

šalto spaudimo natūralų rapsų aliejų
litrinės talpos buteliuose.

Kreiptis į Ireną ir Vytautą Pečiulius
tel. +48 792 202 773.

NUOMOJAMAS

ekonomiškas, atnaujintas 2 kambarių
butas su įskaičiuotu šildymu Punske.

Tel. 516664318

Lietuvos žiniasklaida

2023 04 12–25

Meile bankams ir bankininkams piliečiai tikriausiai netryško niekada nė vienoje valstybėje. Lietuva čia tikrai niekuo nesiskiria nuo kitų šalių: pagal paskutinę Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ apklausą, bankai iš reitinguotų aštuoniolikos institucijų užėmė tryliką vietą, už lyderius ugniagesius gelbėtojus surinkę triskart mažiau pasitikėjimo balsų ir iš esmės aplenkę tik ypač nemylimas valdžios institucijas ir partijas. Kodėl žmonės nemyli bankų Lietuvoje? Matyt, dėl įvairių priežasčių, bet dažniausiai dėl nuolatos didinamų įkainių už paslaugas vien dėl to, kad „bankams padidėjo išlaidos“.

Lietuvoje jau būta bandymų „pastaityti bankus į vietą“, tačiau tai neturėjo didesnės įtakos nei bankų pajamoms, nei sumažino jų apetitą. Nauja iniciatyva paimti vieną kitą šimtą milijonų iš bankininkų kilo Europos Centriniam Bankui vis didinant palūkanų normas, dėl ko bankų pajamos irgi didėjo. Kaip rašė portalas tv3.lt, „per gerą pusmetį, kai ėmė kilti palūkanos, kiekvienas būsto paskolų turėtojas bankams atseikėjo papildomus šimtus ar net tūkstančius eurų. Kaip tai atspindi bankų pelnų statistikoje, rodo skaičiai – pernai pelnas ūgtelėjo daugiau nei šimtu milijonų eurų. Šiomet, tikėtina, gali prisidėti dar pusė milijardo. Viskas – iš žmonių kišenių“.

Taigi Lietuvos finansų ministerija pasiūlė bankų viršpelnio mokestį, pavadintą laikinuoju banko solidarumo įnašu, ir per trejus metus pasiryžo išgręžti iš jų 410 mln. eurų, o šią sumą skirti kariuomenės reikmėms.

„Ką šiuo metu <...> papildomai gauna komerciniai bankai, nėra nei pajamos nei iš efektyvesnės veiklos, nei iš didesnės platesnio masto veiklos. Tai

yra tiesiog renta, kalbant ekonominiiais terminais“, – Seime pirmąkart svarstant įstatymo projektą, kuriam vėliau ir buvo pritarta, žurnalistams kalbėjo premjerė Ingrida Šimonytė. „Tai yra, kai nieko pernelyg daryti nereikia, o pinigai patys pas tave ateina, todėl, kad tavo visas paskolų portfelis yra kintamomis palūkanomis, todėl, kad tau nereikia eiti į rinką finansavimosi, nes turi likvidumo perteklių, jį laikai centriniame banke ir už tai taip pat uždirbi palūkanas“, – sakė politikė. Anot jos, esant dabartinei situacijai laikinasis bankų solidarumo įnašas yra ir „šioks toks moralės klausimas“.

Įdomu, kad šįkart vieningi dėl bankų mokesčio buvo valdantieji konservatoriai ir opozicija. „Būtų nusikalstama leisti uždirbti tokius didelius pelnus. <...> Toks įstatymas irgi daro spaudimą bankams peržiūrėti savo politiką, ar nereikia kelti palūkanų už terminuotus indėlius“, – socialdemokratę Rasą Budbergytę iš opozicijos citavo portalas tv3.lt. Tiesa, opozicija nesutiko visus iš bankų paimtus pinigus skirti kariuomenei ir ėmė rinkti piliečių parašus (jų reikia 50 tūkstančių), kad dalis pinigų kaip kompensacija atitektų būsto paskolų turėtojams.

Konservatorius palaikė opozicija, bet paaiškėjo, kad jie nesulauks palaikymo iš koalicijos partnerių. „Pasirinko lengviausią būdą kaip koks reketininkas paimti ir atimti. Kodėl tik iš bankų? Todėl, kad žmonės bankų nemėgsta“, – svarstė liberalas Eugenijus Gentvilas. „Nėra aiškumo, ar neatsiguls ant bankų klientų pečių našta, kuri papildomai šitiems rinkos žaidėjams uždedama“, – kalbėjo Laisvės partijos pirmininkė Aušrinė Armonaitė. „Fracijoje apsitarėme, kad planuojame nepalaikyti bankų

solidarumo mokesčio. Jau esu sakiusi viešai ir ne kartą, kad pats principas liberalams nėra priimtinas, kuomet valstybė apsisprendžia, pasirenka, kuriam sektoriui sekasi, valstybės nuomone, pernelyg sėkmingai, ir apmokestina jį“, – žurnalistams teigė Seimo vadovė, Liberalų sąjūdžio pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen.

Premjerė I. Šimonytė akivaizdžiai buvo nepatenkinta tokia kolegų valdančiojoje koalicijoje pozicija. „Mokesčiai Lietuvoje yra toks žavingas klausimas, kad labai lengva būti liberalu ir pasakyti, jog mokesčių nereikia. Tačiau tada, kai ateina klausimas dėl biudžeto rengimo ir papildomų lėšų skyrimo, dauguma žmonių virsta socialdemokratais ir žino, kam galima skirti papildomų lėšų ir kiek. Šitaip pinigai neatsiranda“, – iki projekto svarstymo parlamente žurnalistams kalbėjo I. Šimonytė. „Populiariu pasakyti prieš mokesčius, turbūt žmonėms taip atrodo, tokia jų politinė nuostata, aš negaliu ant jų dėl to pykti“, – premjerės žodžius, remdamasis naujienu agentūra ELTA, perteikė portalas lrytas.lt.

Bankininkai, be abejo, siūlomu „solidarumo mokesčiu“ nebuvo sužavėti. „Jisai (mokestis) sugriauts Lietuvos investicinę aplinką, nes investuotojai negalės pasitikėti šia valstybe. Turim situaciją, kai papildomas bankų mokestis įvedamas skubos tvarka ir pažeidžiant Konstituciją...“ – žiniasklaidai teigė Bankų asociacijos vadovė Eivilė Cipkutė. Rimvydas Valatka per LRT radiją komentuodamas valdžios užmačias bankų atžvilgiu sakė: „Vyriausybė pritarė laikino solidarumo įnašo įstatymo projektui, kuriuo siūloma dalį „netikėtų bankų grynyjų palūkanų pajamų“ skirti karinio mobilumo ir transporto infrastruktūrai

finansuoti. Pirmiausia tai kaip gražiai skamba – netikėtų pinigų.

<...> Tai vienintelis Šimonytės sprendimas, kurį šimtu procentų absoliučiai parems visa kairės kariauna <...>. Bet svarbiausia, kad tam pritaris žmogus iš gatvės. Minia, dedanti ant Šimonytės.

<...> Įvardytas kilnus tikslas turėtų užtildyti paskutinius kritikų, stovinčius ant baigiančios ištirpti liberalizmo ledo lyties. Taigi juk gynybai ta bankų ekspropriacija. Kas prieš? Visi už.

<...> Laikina dalinė bankų ekspropriacija naudinga valdžiai, kuri vargšta su pasitikėjimo reitingais. O ką iš to netikėto bankų pinigų nusavinimo gaus žmogus?

Dauguma – nieko, o dalis – ir papildomų problemų. Pasiskolinti iš bankų taps dar sunkiau. Kapitalas iš Lietuvos trauks pas kaimynus. Būsto paskolų maržos didės. Nes bankų akcininkai finansinių sonetų neskaito. Tie ponai paprašys bankų prezidentų kompensuoti tuos iš jų kišenių nušvilptus milijonus.“

Žiniasklaidoje šįkart buvo ir keletas įdomių straipsnių apie piniginius reikalus. „Lietuviai atskleidė savo svajonių pensiją: ekonomistai paaiškino, ar tai įmanoma“ – taip pavadintame straipsnyje portale tv3.lt rašoma apie gyventojų „pamąstymus pensijų tema“: „Šiai dienai svajonių pensija – kiek daugiau nei 900 eurų. <...> Ekonomistai tokias lietuvių svajones laiko nerealiomis.

<...> „Pirmiausia žmonės lygina būsimą pensiją su savo buvusiu atlyginimu iki pensijos“, – sako Investicinių ir pensijų fondų asociacijos vadovas Tadas Gudaitis.

Šiuo metu vidutinė pensija Lietuvoje siekia kiek daugiau nei 500 eurų. Tai reiškia, kad gyventojų lūkestis yra 40–50 procentų didesnė pensija.

„Iš tiesų, tokią sumą neįmanoma gauti, nebent žmonės sutiktų mokėti 6–7 procentais aukštesnį socialinių įmokų tarifą. Tai reiškia, kad ne jie sutiktų mokėti, o jie užkrautų šią

naštą dabar dirbantiems asmenims“, – teigia Vilniaus universiteto Ekonomikos fakulteto docentas Algirdas Bartkus.“

Anot portalo, kas penktas gyventojas norėtų 600–800 eurų siekiančios pensijos. Trečdalis – iki tūkstančio eurų pensijos. O likusieji išėję į pensiją tikisi ir daugiau nei tūkstančio eurų. „Šiai dienai į pensiją išeinantys ir niekur papildomai nekaupiantys gyventojai gali tikėtis 45 procentus nuo jų vidutinio atlyginimo siekiančios pensijos. Tai reiškia, kad jei uždirbate vidutiniškai 1200 eurų ir niekur papildomai nekaupiate – galite tikėtis vos kiek didesnės nei 500 eurų pensijos“, – rašė tv3.lt.

Pavasaris – vestuvių metas. Portalas delfi.lt apie šių metų vestuvių kainas ir galimybes kažkiek sumažinti išaugusias sumas kalbėjosi su vestuvių planuotoja Živile Mileryte. Anot jos, didžiausias kainų šuolis juntamas norint išsinuomoti sodybą šventei bei užsakant maisto tiekimo paslaugas. „Praėjusiais metais svečias už 60 eurų vestuvėse gaudavo „gerą krepšelį“ maisto, o šiais metais didžioji dalis maisto tiekėjų net nesiuo pigesnio nei 60 eurų asmeniui menu“, – pasakoja Ž. Milerytė.

Metų pradžioje portalas tv3.lt rašė, kad vestuvės, remiantis šio verslo atstovų prognozėmis, su maždaug 50 svečių ir gyva muzika 2023 metais kainuos apie 25 tūkst. eurų. Vien maistas ir gėrimai atsieis 40 proc. biudžeto – apie 10 tūkst. eurų.

Amžinas klausimas Lietuvoje svečiams einant į vestuves – kokią sumą pinigų dovanoti. Prieš keletą metų teko skaityti, kad „išradingi“ jaunieji kvietimuose net nurodydavo pageidaujama sumą arba išvardydavo, kokių dovanų nori. Vienas šmaikštuolis tada komentare siūlė tokiu atveju nusiųsti jaunavedžiams sąrašą, ko už konkrečią dovanojamą sumą pageidautų valgyti ir gerti. Buvo ir patarimų: „Nenorėk iš vestuvių uždirbti“, „Neturi pinigų – nekelk vestuvių“...

Ar dabar pasitaiko tokių dalykų, nežinia, bet delfi.lt pašnekovė apie tai sakė: „Dovanojama suma jaunavedžiams priklauso nuo jų tarpusavio ryšio. Pavyzdžiui, praeitais metais pora jaunavedžiams dažniausiai dovanodavo 100 ar 150 eurų. Dovanodami pinigus svečiai atsižvelgia ir į šventės dydį – ji kukli, o gal – prabangesnė.“

Pasak Ž. Milerytės, norėdami sutaupyti, jaunieji vis dažniau renkasi vestuves be nakvynės. Ji pamini ir tai, kad šiemet jaunieji taupo vestuviniams žiedams. Jei šeimoje esą žmonių, turinčių auksinių papuošalų, kurių jau nebenešioja, galima sutaupyti žiedus pagaminus iš šio aukso. „Taip pat negaminkite popierinių kvietimų – internete apstu įvairių puslapių, kuriuose kvietimų šablonai nemokami. Sumaketuokite juos patys ir svečiams išsiuntinėkite elektroniniu būdu“, – patarimus vardijo Ž. Milerytė.

Portalas lrt.lt rašė apie ganėtinai naują dalyką Lietuvoje – humanistines vestuvių ceremonijas. Kaip sakė tokiais renginius vedanti Giedrė Renevė, tai kol kas tik simbolinės, neturinčios teisinės galios nereliginės ir individualiai pritaikytos vestuvių ceremonijos, kuriose esmine ašimi tampa jaunųjų meilės istorija, jų šeimos ir santuokos vertybės, jiems svarbūs simboliniai ritualai bei pažadai vienas kitam. Dažniausiai besituokiantys – nereliginiai arba tokie, kurie dėl tam tikrų priežasčių negali tuoktis bažnyčioje, pavyzdžiui, dėl antros santuokos ar skirtingų religijų.

Nors dažnam lietuviui tai vis dar negirdėta sąvoka, veikiausiai taip ilgai nebus – tendencijos rodo, kad norinčiųjų taip susituokti šalyje sparčiai daugėja. Vien šiemet tokių porų bus per 400.

„Dažniausiai humanistinės ceremonijos vyksta pačiuose gražiausiuose Lietuvos kampeliuose: miškuose, parkuose, atodangose, ežero ar jūros pakrantėse“, – pasakoja G. Renevė.